

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____
(підпис)

“27” травня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Економіка підприємства та організація
підприємницької діяльності»

на тему:
«ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ
В ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»

Виконавець:

студентка факультету економіки та
управління підприємництвом

Черній Таїсія Вікторівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) / підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Кошельок Галина Володимирівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) / підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Поняття, види та функції собівартості продукції підприємства	6
1.2. Особливості формування собівартості продукції підприємства.....	13
1.3. Наукові підходи щодо шляхів зниження собівартості продукції підприємства	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ».....	25
2.1. Загальна характеристика ПАТ «Одескабель»	25
2.2. Оцінка економічних показників діяльності ПАТ «Одескабель»	33
2.3. Аналіз витрат та собівартості продукції ПАТ «Одескабель».....	42
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ».....	51
3.1. Заходи зі зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель».....	51
3.2. Економічна ефективність розроблених заходів	61
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних кризових умовах ведення господарської діяльності вивчення шляхів зниження собівартості продукції є надзвичайно актуальним питанням для будь-якого промислового підприємства, яке прагне підвищити свою конкурентоспроможність, покращити фінансові показники та забезпечити подальший стійкий розвиток.

Це пов'язано з тим, що зниження собівартості дозволяє промислового підприємству знижувати ціни на свою продукцію, що робить її більш привабливою для споживачів і сприяє збільшенню обсягів продажу. В свою чергу, ефективне управління витратами дозволяє вкладати більше коштів у підвищення якості продукції без збільшення її вартості, а аналіз та зниження витрат сприяє ефективнішому використанню ресурсів, що позитивно впливає на фінансові результати підприємства.

Також, слід відзначити, що економія на виробничих витратах дозволяє промислового підприємству спрямовувати більше ресурсів на дослідження та розробки, впровадження нових технологій. А завдяки конкурентоспроможним цінам і високій якості продукції, промислове підприємство може розширювати свою присутність на нових ринках. При цьому, зниження витрат зменшує фінансові ризики, пов'язані зі змінами у витратах на сировину, енергоносії тощо.

Оптимізація витрат може допомогти уникнути скорочення персоналу в умовах економічних труднощів, що сприяє збереженню робочих місць і стабільності в колективі. Ефективне управління витратами дозволяє підвищувати заробітну плату працівників, покращуючи мотивацію та продуктивність праці.

Значний науковий внесок у розробку економічної сутності собівартості продукції підприємства та шляхів їх зниження зробили такі вітчизняні науковці, як: О. Є. Александрова, М. М. Андрієнко, І. М. Бойчик, Н. М. Бондаренко, О. С. Брагіна, О. В. Брушницька, Є. М. Гелеверя, М. Г. Грещак, С.

В. Гриб, Г. В. Гришук, Т. В. Гулик, М. П. Денисенко, А. З. Дідик, Н. І. Дуляба, Т. А. Ільницька, А. С. Заговора, Л. Л. Ковальська, А. Ю. Козаченко, Л. Д. Костакова, О. М. Кубецька, І. В. Омецінська, О. В. Онищенко, П. Г. Перерва, М. І. Петренко, Л. П. Рибаківа, Н. В. Романченко, Р. В. Севаст'янов, А. П. Сиротинська, А. М. Ткаченко, Н. М. Тополенко, О. Г. Череп, Л. М. Яременко. Проте, незважаючи на значну кількість навчально-методичних матеріалів, наукових праць і розробок, питання пошуку резервів зниження собівартості продукції підприємства потребують подальших наукових розробок.

Метою бакалаврської роботи є дослідження теоретичних та практичних засад зниження собівартості продукції промислового підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- 1) з'ясувати поняття, види та функції собівартості продукції підприємства;
- 2) охарактеризувати особливості формування собівартості продукції підприємства;
- 3) розглянути наукові підходи щодо шляхів зниження собівартості продукції підприємства;
- 4) провести загальну характеристику господарської діяльності ПАТ «Одескабель»;
- 5) здійснити оцінку економічних показників господарської діяльності ПАТ «Одескабель»;
- 6) проаналізувати витрати та собівартість продукції ПАТ «Одескабель»;
- 7) розробити заходи зі зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель»;
- 8) обґрунтувати економічну ефективність розроблених заходів.

Об'єктом дослідження в бакалаврській роботі виступає господарська діяльність промислового підприємства ПАТ «Одескабель».

Предметом дослідження в бакалаврській роботі є шляхи зниження собівартості продукції в ПАТ «Одескабель».

Методи дослідження. У процесі написання роботи було використано ряд загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Так, під час вивчення теоретичних засад собівартості продукції підприємства застосовні такі методи, як аналіз наукової літератури, метод ключових понять, індукція, дедукція, порівняння, системний підхід. Для здійснення аналізу господарської діяльності ПАТ «Одескабель» використано метод економіко-статистичного аналізу, метод горизонтального та вертикального аналізу, індексний метод, а також табличний і графічний методи. Обґрунтування шляхів зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» проводилося з допомогою методів наукової абстракції, проектного аналізу та узагальнення отриманих результатів.

Інформаційну базу дослідження складають фінансова та статистична звітність ПАТ «Одескабель», монографії, наукові статті, аналітичні доповіді вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері економіки підприємства, фінансового менеджменту та економічного аналізу, законодавчі документи, електронні ресурси світової мережі Internet, а також результати власних досліджень.

Структура і обсяг роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 42 найменувань. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 71 сторінку комп'ютерного тексту, вона містить 26 таблиць та 20 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття, види та функції собівартості продукції підприємства

Собівартість продукції підприємства як економічна категорія має важливе значення та здійснює багатогранний вплив на економічну діяльність підприємства. Це один з найважливіших показників економічної ефективності діяльності підприємства, який дозволяє оцінити, наскільки раціонально використовуються ресурси. Як підкреслюють О. Є. Александрова та В. П. Гринь, «що нижча собівартість продукції, то ефективніше виробництво, чим менше витрат, тим ефективніше виробництво» [1, с. 49].

Історично поняття «собівартість продукції» виникло у відповідь на потребу визначити витрати, пов'язані з виробництвом товарів. Історія цього поняття тісно пов'язана з розвитком економічної теорії та бухгалтерського обліку. Так, у середньовічній Європі з розвитком ремісничих цехів та мануфактур почала зростати потреба в обліку витрат на виробництво. Виникнення великих фабрик і заводів під час промислової революції в XVIII-XIX століттях вимагало точного обліку витрат на виробництво, щоб ефективно управляти ресурсами та контролювати витрати. В цей період з'являються перші методи калькулювання собівартості продукції. У XVIII-XIX століттях такі економісти, як Адам Сміт, Девід Рікардо та Карл Маркс, почали у своїх роботах розглядати питання витрат на виробництво. Їхні теорії заклали фундамент для розуміння собівартості в контексті вартості товару. У XIX-XX століттях з'являються методи бухгалтерського обліку, які дозволяють точно розраховувати собівартість продукції.

В економічній літературі собівартість продукції переважно визначається як виражені у грошовій формі поточні витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції. Проте, сам термін «собівартість» – відносно новий, він виник у 1912 році у роботах вченого А. П. Рудановського. Основна його ідея

полягала в тому, що «собівартість, яка обчислюється за фактичними витратами, носить односторонній характер через можливу різницю рівня цін на однакові матеріали» [12, с. 60]. У зв'язку з цим, вважав він, необхідно визначати дві собівартості: одну – за фактичними витратами, іншу – нормовану. Розрив між ними має зумовлювати комерційну політику підприємства. А. П. Рудановський пропонував включати у собівартість лише прямі витрати, вважаючи, що непрямі витрати відшкодовуються з допомогою додаткового продукту і, отже, мають списуватися на рахунки збитків і прибутків. При цьому він розумів, що таке рішення не забезпечує абсолютної точності обчислення собівартості, оскільки, на його думку, величина собівартості представляє математичне очікування.

На державному рівні також велися розробки основ калькулювання собівартості. Леон Сей (1826-1896 рр.), будучи міністром фінансів, академіком і президентом сенату, стверджував, що найважливіше у контролі – «своя вартість», тобто собівартість. Саме він став прихильником калькуляції собівартості кожного виду продукції, що випускається; приділяв особливу увагу грошовій оцінці побічних продуктів, що призводило до зниження оцінки собівартості основного продукту.

Вперше розділив облік витрат та розрахунок собівартості готової продукції у своєму навчанні Жан Курсель-Сенель. Він стверджував, що калькулювання собівартості є метою обліку витрат у будь-якому господарстві. Структура собівартості включає прямі (особливі) та непрямі (загальні) витрати. До загальних витрат він відносив амортизацію, заробітну плату (яку неможливо віднести до прямих витрат, наприклад, оплата праці управителя), витрати на ремонт, страхові внески, резервування можливих збитків та ін.

З часом погляди економістів сфокусувалися на тому, що собівартість продукції – це виражені у грошовій формі витрати на її виробництво та реалізацію.

Більш детально сучасні підходи до трактування досліджуваного поняття представлені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення поняття «собівартість продукції»
в сучасній науковій літературі

Автори	Визначення
А. З. Дідик	Собівартість продукції – це сукупні витрати підприємства на її виробництво та реалізацію за певний період безвідносно до того, припадають витрати на закінчений продукт або на незавершене виробництво.
Н. М. Тополенко, А. А. Гетьман	Собівартість – це витрати як грошовий вираз, витрачених підприємством ресурсів, що відповідає виробленій та реалізованій у звітному періоді продукції.
Є. М. Гелеверя, А. О. Чудна	Собівартість продукції – це сума всіх витрат, які несе підприємство з виготовлення товарів та їх подальшої реалізації.
О. Є. Александрова, В. П. Гринь	Собівартість продукції – це грошовий вираз сукупності витрат підприємства, пов'язаних із виробництвом і реалізацією продукції, яка обчислюється згідно з бухгалтерськими стандартами і правилами.
М. І. Петренко, П. В. Іванюта, Ю. А. Кашпрук	Собівартість продукції – це вартість виготовлених товарів, яка враховується при формуванні фінансової звітності підприємства і використовується для визначення валового прибутку.
А. П. Сиротинська, Н. М. Позняковська, О. Л. Міклуха	Собівартість продукції – це ключовий показник, що використовується для управління витратами та прийняття рішень на підприємстві, включаючи калькуляцію витрат на одиницю продукції та оцінку ефективності виробництва.
І. В. Омецінська	Собівартість продукції – це базова вартість виробництва товарів, що враховується при формуванні цінової стратегії і розрахунку конкурентних переваг на ринку.
М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба	Собівартість продукції – це понесені в ході здійснення виробничої діяльності витрати підприємства на формування виробничих резервів матеріально-технічних ресурсів та послуги постачальників, у тому числі й витрачену їхню частку в ході виготовлення продукції.
О. Г. Череп, І. Д. Момот	Собівартість промислової продукції – це виражені в грошовій формі поточні витрати на її виробництво та збут.
Л. М. Яременко, Д. О. Малишко, А. П. Роженко	Собівартість продукції – це загальний термін, що використовується в стандартах фінансової звітності для позначення всіх витрат, пов'язаних з виробництвом товарів відповідно до загальноприйнятих облікових принципів.

Джерело: складено автором за даними [16; 40; 8; 1; 31; 35; 25; 10; 41; 42]

Як очевидно з наведених визначень, собівартість продукції підприємства означає сукупність витрат, пов'язаних з використанням у процесі виробництва продукції природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних засобів, трудових ресурсів, а також інших витрат на її виробництво та реалізацію. Як відзначає А. М. Ткаченко, собівартість – це «сума різних видів

витрат (матеріальних, трудових, фінансових і т. д.) у грошовій формі, витрачених для виробництва продукції» [36, с. 235]. Отже, собівартість продукції виступає якісним показником, в якому концентровано відображаються результати господарської діяльності підприємства, її досягнення та наявні резерви.

Для ефективного управління витратами в практиці господарської діяльності виділяють різні види собівартості. Собівартість продукції класифікується за різними ознаками, що дозволяє більш детально аналізувати витрати підприємства (табл. 1.2).

Рис. 1.1. Класифікація видів собівартості

Джерело: складено автором за даними [4; 3; 19; 33]

Для здійснення планування, контролю та регулювання собівартості продукції необхідно велику увагу приділяти обліку та контролю витрат, які входять до собівартості продукції. Слід підкреслити, що в українській державі на законодавчому рівні склад витрат, які входять до собівартості продукції, регламентований нормами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» (рис. 1.2).

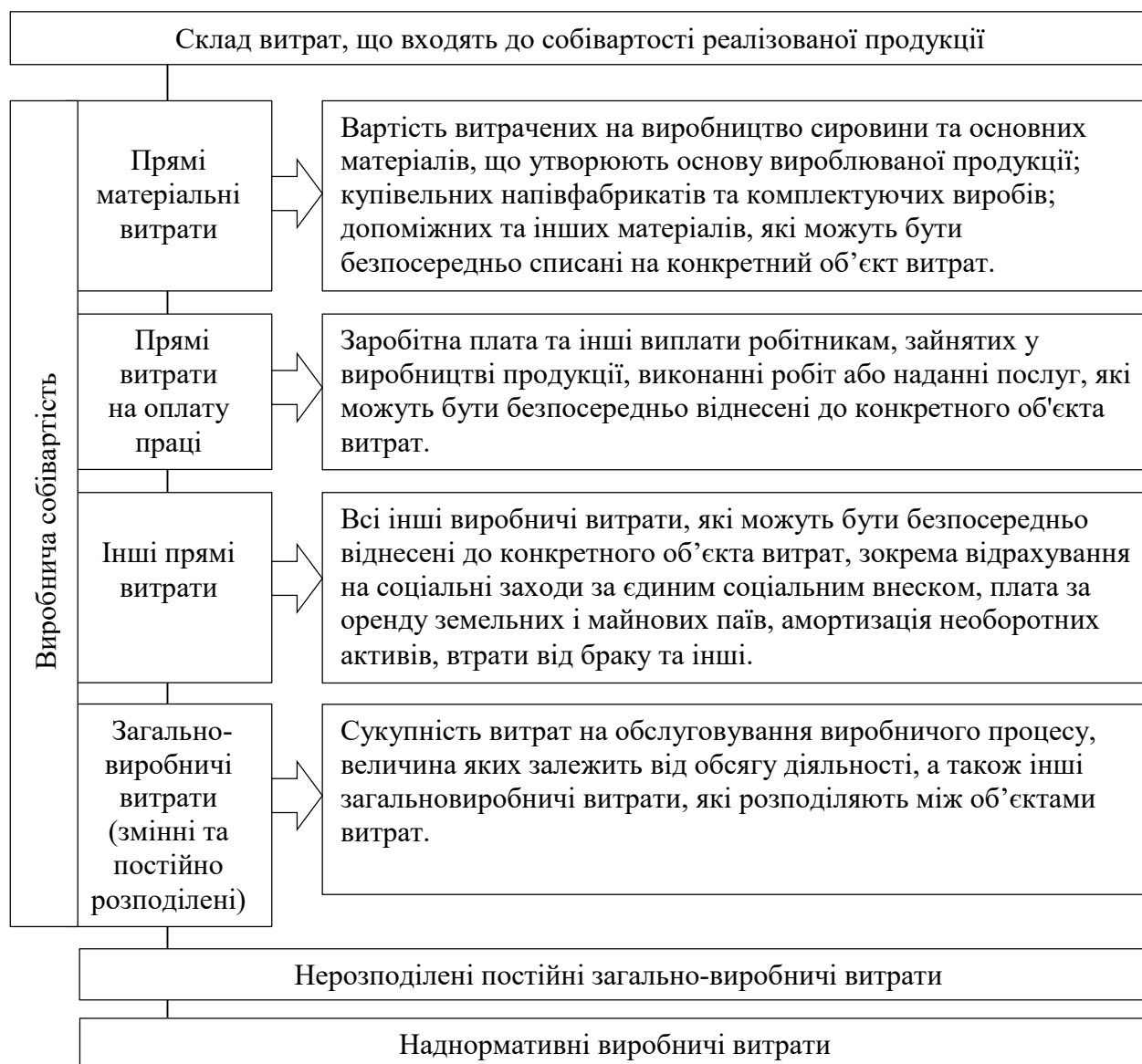

Рис. 1.2. Склад витрат, що входять до собівартості реалізованої продукції, згідно П(С)БО 16 «Витрати»

Джерело: складено автором за даними [23]

Різні види витрат, що входять до собівартості продукції, дозволяють підприємству детально аналізувати та контролювати витрати, оптимізувати їх

та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Класифікація витрат, що входять до собівартості продукції, є важливою для точного обліку та аналізу витрат підприємства. Вона дозволяє ефективно керувати витратами та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Для класифікації витрат, пов'язаних із виробництвом продукції та визначенням її собівартості, можна виокремити наступні їх групи (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Класифікація витрат, що входять до собівартості продукції

Джерело: складено автором за даними [2; 11; 32]

Вчені Н. М. Бондаренко та А. К. Устименко підкреслюють, що собівартість продукції як економічний показник використовують для:

- 1) оцінки ефективності господарської діяльності підприємства та його окремих підрозділів;
- 2) контролю за раціональним використанням ресурсів;
- 3) оцінки економічної доцільності інвестиційних та інноваційних

проектів, а також для впровадження заходів, що сприяють покращенню господарських процесів;

4) розробки та встановлення цін на виготовлену продукцію;

5) визначення економічної доцільності та вигідності ведення бізнесу в різних сферах господарської діяльності [4, с. 52].

Собівартість продукції виконує кілька важливих функцій, які є ключовими для управління підприємством і забезпечення його ефективної діяльності (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Функції собівартості продукції

Функція	Характеристика
Оціночна	Собівартість дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для виробництва продукції. Вона допомагає виявити слабкі місця в організації виробничих процесів і приймати рішення щодо їх оптимізації.
Контрольна	Собівартість служить інструментом контролю за витратами, допомагаючи виявити перевищення витрат і вживати заходів для їх скорочення.
Ціноутворююча	Собівартість є основою для визначення цін на продукцію. Вона забезпечує інформацію про мінімальну ціну, яка повинна покрити всі витрати і забезпечити підприємству прибуток.
Прогностична	Собівартість використовується для планування майбутньої діяльності підприємства та прогнозування його фінансових результатів.
Аналітична	Аналіз собівартості дозволяє оцінити, наскільки вигідним є виробництво тієї чи іншої продукції, і приймати рішення про доцільність подальшого виробництва або впровадження нових технологій.
Мотиваційна	Собівартість може бути використана як інструмент для мотивації працівників шляхом впровадження системи преміювання за зниження витрат та підвищення ефективності праці.
Інформаційна	Собівартість забезпечує керівництво підприємства необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Джерело: складено автором за даними [41; 17; 18]

Отже, собівартість продукції виконує кілька ключових функцій, включаючи оцінку ефективності діяльності, контроль за витратами, формування цінової політики, планування і прогнозування, визначення економічної доцільності, мотивацію працівників та надання інформації для прийняття управлінських рішень.

В умовах ринкової економіки собівартість є одним з найважливіших показників, оскільки її величина визначає величину прибутку і рентабельності

виробів і підприємства в цілому. В собівартості відображається техніка і технологія, організація, планування і управління, вся економіка підприємства. Собівартість є важливою складовою усіх планових і техніко-економічних розрахунків, економічної ефективності господарських заходів, розрахунків економічної ефективності інновацій і інвестицій, основою формування цін. Ефективне управління собівартістю сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та його стабільному розвитку.

1.2. Особливості формування собівартості продукції підприємства

Формування собівартості продукції – це процес визначення сукупних витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції. Цей процес включає кілька етапів, кожен з яких сприяє точному обліку всіх витрат, що виникають у ході виробничої діяльності.

О. В. Брушницька відзначає, що у системах фінансового та управлінського обліку підходи до формування собівартості різні:

1. Так, в управлінському обліку собівартість продукції формується для того, щоб керівництво підприємства мало повну картину про витрати. Тому в системі даного обліку можуть використовуватись різні методи розрахунку собівартості (залежно від того, яке управлінське завдання вирішується).

2. Інформація про витрати, зібрана в рамках бухгалтерського фінансового обліку, дозволяє зрештою сформувати прибуток від реалізації продукції загалом по підприємству. Собівартість кожного виробу у цій обліковій системі не показується зовсім або розраховується усереднено. У межах підприємства облік і списання витрат на собівартість можуть бути виконані коректно з погляду оподаткування, але інформація про структуру витрат на окремі вид продукції при цьому може бути спотворена [6, с. 56].

Однак для самого підприємства важлива достовірна інформація про структуру собівартості, оскільки у цьому разі підприємство отримує можливість впливати на неї, тобто керувати своїми витратами. Саме така

інформація має формуватися у системі бухгалтерського управлінського обліку.

Управління формуванням собівартості продукції підприємства передбачає складання кошторису витрат. Кошторис витрат – це документ, який містить детальний перелік і оцінку всіх витрат, необхідних для здійснення виробництва продукції. Він використовується для планування, контролю та аналізу витрат, забезпечуючи підприємство інформацією про необхідні ресурси та їх вартість [3, с. 278].

Основні елементи кошторису витрат представлені на рис. 1.4.

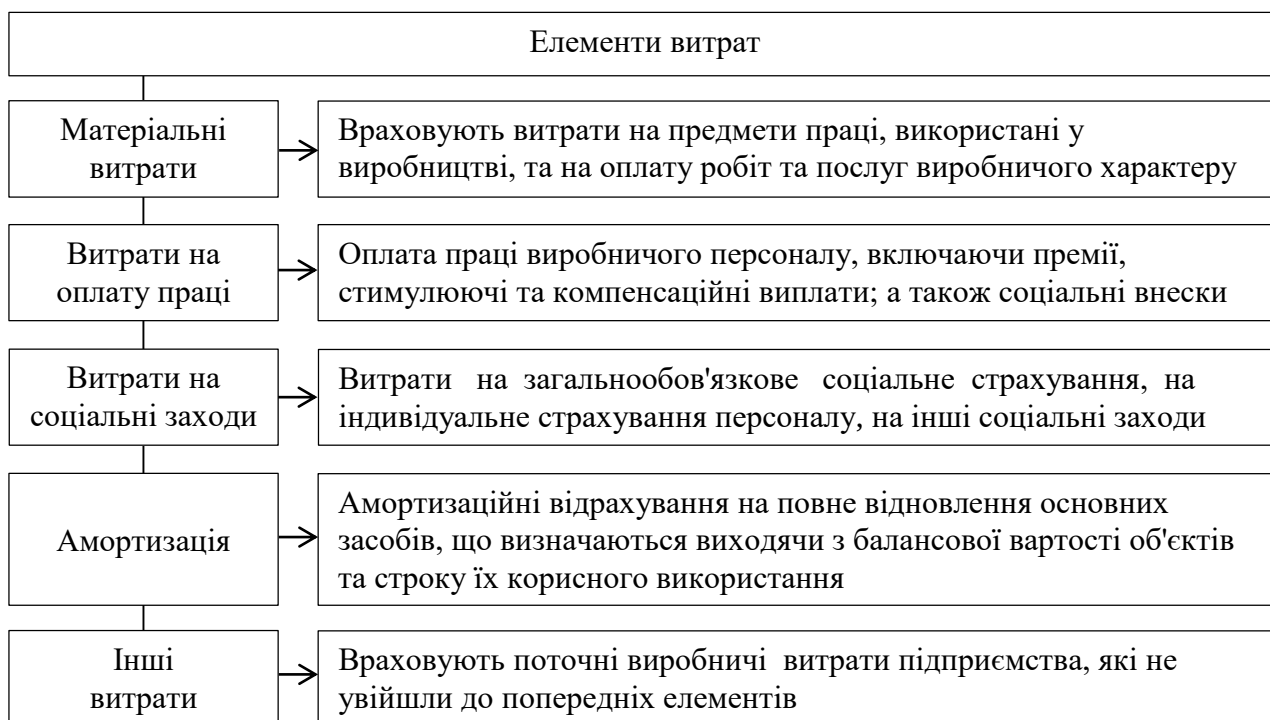

Рис. 1.4. Економічні елементи кошторису витрат виробництва

Джерело: складено автором за даними [23]

Особливість складання кошторису витрат полягає у тому, що у кожному економічному елементі витрат відображаються всі відповідні виробничі витрати підприємства за звітний період незалежно від мети та місця їх виникнення. Також групування виробничих витрат за економічними елементами характеризує їх відношення до створення вартості та дозволяє виділити перенесену й заново створену вартість.

Кошторис витрат є важливим інструментом для планування та управління фінансами підприємства. Він дозволяє чітко визначити необхідні ресурси та їх

вартість, що сприяє ефективному контролю за витратами та забезпечує обґрунтованість фінансових рішень.

Слід відзначити, що поняття формування собівартості продукції підприємства тісно пов'язане з поняттям калькулювання. В українській мові слово «калькуляція» (лат. *calculatio* – обчислення) з'явилося у другій половині XIX ст. і означає обчислення собівартості. У сучасній економічній літературі калькулювання визначається як система економічних розрахунків собівартості одиниці окремих видів продукції. У процесі калькулювання порівнюються витрати на виробництво з кількістю випущеної продукції та визначається собівартість одиниці продукції.

Вчені Л. М. Яременко та Д. О. Малишко під калькулюванням собівартості продукції розуміють «сукупність прийомів та способів, за допомогою яких забезпечується обчислення собівартості виготовленої продукції» [42, с. 131]. На думку Л. Л. Ковальської та І. В. Кривов'язюка, «калькулювання має суттєве значення в діяльності підприємства й застосовується там, де безпосередньо відбуваються процеси виробництва» [19, с. 366]. Калькулювання дозволяє вивчити собівартість отриманих у процесі виробництва конкретних продуктів, що є об'єктивно необхідним процесом під час управління виробництвом. Калькулювання собівартості продукції відбувається в три етапи (рис. 1.5).

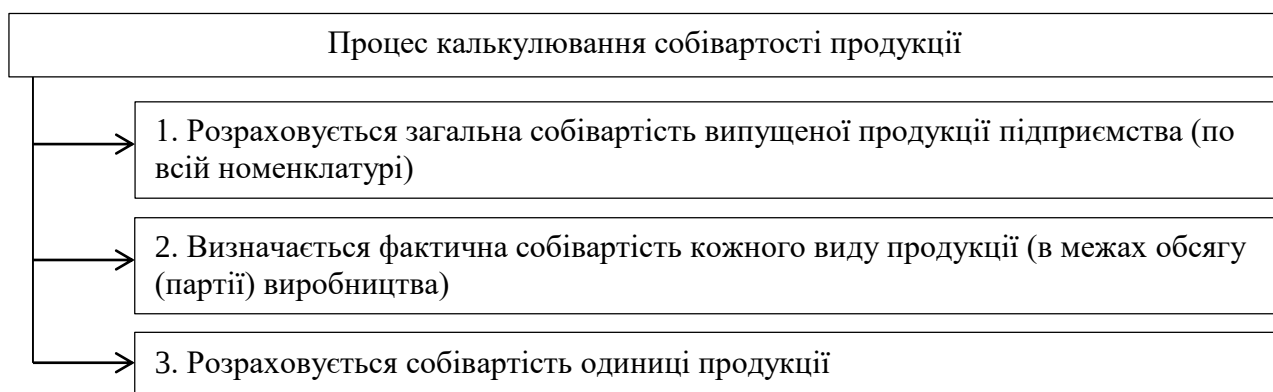

Рис. 1.5. Етапи калькулювання собівартості продукції

Джерело: складено автором за даними [33, с. 196]

Слід підкреслити, що калькулювання – обчислення собівартості окремих

видів продукції – відбувається з метою:

- 1) обґрунтування цін на вироби;
- 2) обчислення рентабельності продукції;
- 3) аналізу витрат на виробництво однакових виробів на різних підприємствах;
- 4) визначення економічної ефективності різних організаційно-технічних заходів тощо.

Для визначення собівартості окремих видів продукції витрати групують за статтями калькуляції. Стаття калькуляції – це конкретна складова частина витрат, що включається до собівартості продукції. Калькуляційні статті використовуються для детального обліку та аналізу витрат, які виникають у процесі виробничої діяльності. Вони дозволяють систематизувати витрати та полегшують процес розрахунку собівартості одиниці продукції. Основні статті калькуляції для розрахунку собівартості продукції представлені на рис. 1.6.

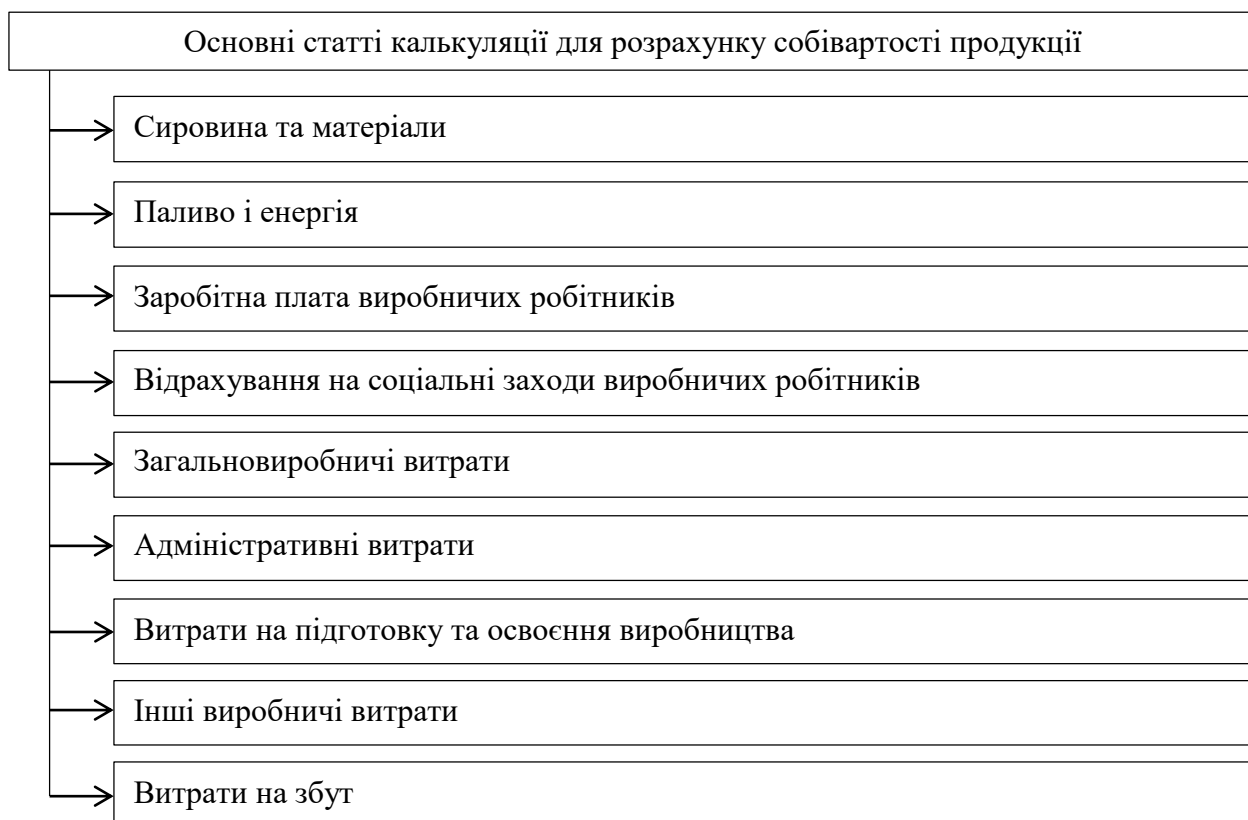

Рис. 1.6. Перелік основних статей калькуляції для розрахунку виробничої собівартості продукції

Джерело: складено автором за даними [19, с. 368]

Як відзначає П. Г. Перерва, суть формування собівартості продукції по калькуляційних статтях полягає в тому, що витрати групують по принципу спільності їх виробничого призначення, по ознаці близького ступеню зв'язку з процесом виготовлення продукції. При цьому важливим є походження витрат: де і чому вони виникли [30, с. 214].

Важливість калькуляційних статей полягає у тому, що вони:

- 1) дозволяють детально обліковувати всі витрати, що виникають у процесі виробництва;
- 2) дають можливість аналізувати структуру витрат і виявляти можливості для їх оптимізації;
- 3) допомагають визначити точну собівартість продукції, що є основою для встановлення конкурентоспроможних цін;
- 4) полегшують планування витрат та прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства;
- 5) забезпечують ефективний контроль за витратами на різних етапах виробництва.

Слід відзначити, що кожен суб'єкт господарювання, може встановлювати свою номенклатуру статей калькуляції для розрахунку собівартості продукції з урахуванням особливостей технології та організації виробництва, питомої ваги окремих видів витрат у виробничій собівартості продукції. Також вони можуть бути більш укрупненими шляхом об'єднання кількох статей в одну, або більш деталізованими при виділенні з однієї статті декількох позицій.

Далі розглянемо методи калькулювання собівартості продукції. На думку вчених Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіної та К. В. Пічик, на практиці існують два методи калькулювання витрат на продукт: калькулювання повних («поглинутих») витрат та калькулювання змінних витрат. Поняття повної (економічної) собівартості використовується виключно з метою ціноутворення. При калькулюванні повних витрат усі витрати на виробництво, як змінні, так і постійні, включаються до собівартості продукту. В свою чергу, при калькулюванні змінних (прямих) витрат до собівартості продукту включаються

лише змінні затрати. А витрати, які визначаються потужністю (постійні), трактуються як витрати періоду і включаються до складу витрат у тому періоді, в якому вони були понесені [33, с. 197].

Однак, станом на сьогодні існують й інші методи калькулювання собівартості продукції, які залежать від специфіки виробництва, обсягів випуску продукції та інших факторів (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Методи калькулювання собівартості продукції

Назва	Коротка характеристика	Переваги	Недоліки
Метод повної собівартості (традиційний метод)	Цей метод включає всі витрати, як прямі, так і непрямі, для визначення собівартості продукції. Всі витрати розподіляються між виробами пропорційно до певного базового показника, наприклад, обсягу виробництва.	Повна картина всіх витрат та забезпечення точного розрахунку собівартості продукції.	Може бути складним і трудомістким, існує можливість неточностей у розподілі непрямих витрат.
Метод змінних витрат (маржинальний метод)	Цей метод включає тільки змінні витрати, які безпосередньо змінюються з обсягом виробництва. Постійні витрати обліковуються окремо і не включаються до собівартості одиниці продукції.	Простота і зручність у застосуванні, забезпечення більш точного аналізу рентабельності.	Ігнорування постійних витрат, що може призвести до помилок у розрахунках загальної собівартості.
Метод нормативної собівартості	Цей метод базується на використанні встановлених нормативів і стандартів витрат, які визначаються заздалегідь на основі планових показників.	Дозволяє здійснювати контроль за витратами, спрощує процес планування і прогнозування.	Можливі неточності в разі невідповідності фактичних витрат нормативним.
Метод процесного калькулювання	Цей метод використовується у масовому виробництві, де витрати обліковуються за процесами або стадіями виробництва.	Точний облік витрат на кожному етапі виробництва	Може бути складним для застосування у випадку багатоступеневого виробництва
Метод позамовного калькулювання	Цей метод використовується для виробництва на замовлення, коли кожне замовлення є унікальним і потребує окремого розрахунку витрат.	Точний розрахунок витрат для кожного замовлення, індивідуальний підхід	Може бути трудомістким і складним для великих підприємств з великою кількістю замовлень.

Джерело: складено автором за даними [41; 20; 21; 26]

Отже, існує декілька методів калькулювання собівартості продукції, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Вибір конкретного методу залежить від специфіки виробництва, обсягів випуску продукції та управлінських потреб підприємства. Ефективне використання методів калькулювання собівартості допомагає підприємству контролювати витрати, визначати ціни на продукцію та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

1.3. Наукові підходи щодо шляхів зниження собівартості продукції підприємства

Зниження собівартості продукції виступає однією з головних цілей підприємства, оскільки це дозволяє підвищити його конкурентоспроможність, рентабельність і фінансову стабільність. Слід відзначити, що в науковій літературі існують різні підходи щодо шляхів зниження собівартості продукції підприємства.

Так, наприклад, науковці Н. М. Тополенко та А. А. Гетьман, вважають, що існують наступні шляхи зниження собівартості продукції:

1. Скорочення відходів, втрат робочого часу, боротьба з нераціональним використанням сировини, матеріалів, ліквідація простоїв, скорочення браку й інших непродуктивних витрат. Вивчення причин браку, виявлення його винуватця дають можливість здійснити заходи щодо ліквідації втрат від браку, скорочення і найбільш раціонального використання відходів виробництва.

2. Економія сировини і матеріалів у виробничих цехах. До цих напрямів відносяться впровадження досягнень науково-технічного прогресу, усунення або скорочення витрат, які не є необхідними за нормальної організації виробничого процесу. Зайві витрати можна виявити шляхом проведення спеціальних обстежень і обліку, під час аналізу даних нормативного обліку витрат на виробництві, ретельного аналізу планових і фактичних витрат на виробництво.

3. Зростання продуктивності праці. Такий метод зумовлений економією

заробітної плати, адже продуктивність праці буде призводити до скорочення витрат на виробництво продукції, при цьому також буде збільшення випуску продукції. Зростання продуктивності праці можна досягти декількома шляхами, передусім за допомогою правильної побудови підприємницької культури, організації оптимального робочого середовища. Окрім того, керівна ланка підприємства має опиратися на просту, але дієву схему: продуктивний працівник – мотивований працівник.

4. Удосконалення технічного процесу, впровадження нової техніки, поліпшення виробничих технологій – усе це сприяє зниженню собівартості продукції [40, с. 41-42].

В свою чергу П. Г. Перерва стверджує, що шляхами зниження собівартості продукції підприємства можуть бути наступні заходи:

1. Підвищення технічного рівня виробництва: впровадження нової прогресивної технології, механізація, автоматизація виробничих процесів; розширення масштабів і удосконалення техніки і технології виробництва; покращення використання і застосування нових видів сировини і матеріалів; зміна конструкції і технічних характеристик виробів та інші фактори, які підвищують технічний рівень виробництва.

2. Поліпшення організації виробництва праці: розвиток спеціалізації; покращення організації і обслуговування виробництва; удосконалення управління і скорочення витрат на нього; покращення організації праці, використання основних фондів, матеріально-технічного постачання і використання матеріальних ресурсів; скорочення транспортних витрат; ліквідація надмірних витрат і витрат, інші фактори, які підвищують рівень організації виробництва.

3. Зміна об'єму, структури і розміщення виробництва: зниження витрат в результаті зростання виробництва за рахунок відносного скорочення постійних витрат і амортизаційних відрахувань; зміна структури номенклатури і асортименту продукції; зміна розміщення виробництва.

4. Поліпшення використання природних ресурсів: зміна складу і якості

природної сировини, продуктивності родовищ природної сировини, способів її видобутку, інші природні умови.

5. Розвиток виробництва: введення і освоєння нових підприємств і виробництв, підготовка і освоєння виробництва на діючих підприємствах, інші фактори) [30, с. 232].

На думку П. Г. Перерви, найбільш перспективним напрямком зниження собівартості є економія матеріальних ресурсів, оскільки вони складають 60-70% її величини. Вона досягається за рахунок зниження маси машин і обладнання (використання раціональних профілів металопрокату, ліквідація завищених запасів міцності та ін.); зменшення відходів сировини і матеріалів (впровадження сучасних методів штампування, точного литва, зварювання, оптимального розкрою металу та ін.); використання сучасних матеріалів з підвищеними характеристиками, включаючи композитні матеріали, металокераміку та ін.; покращення використання відходів [30, с. 233].

В свою чергу, вчені О. М. Кубецька, Т. М. Остапенко та Р. А. Зайченко пропонують наступні напрями зменшення собівартості продукції та виробничих витрат (рис. 1.7).

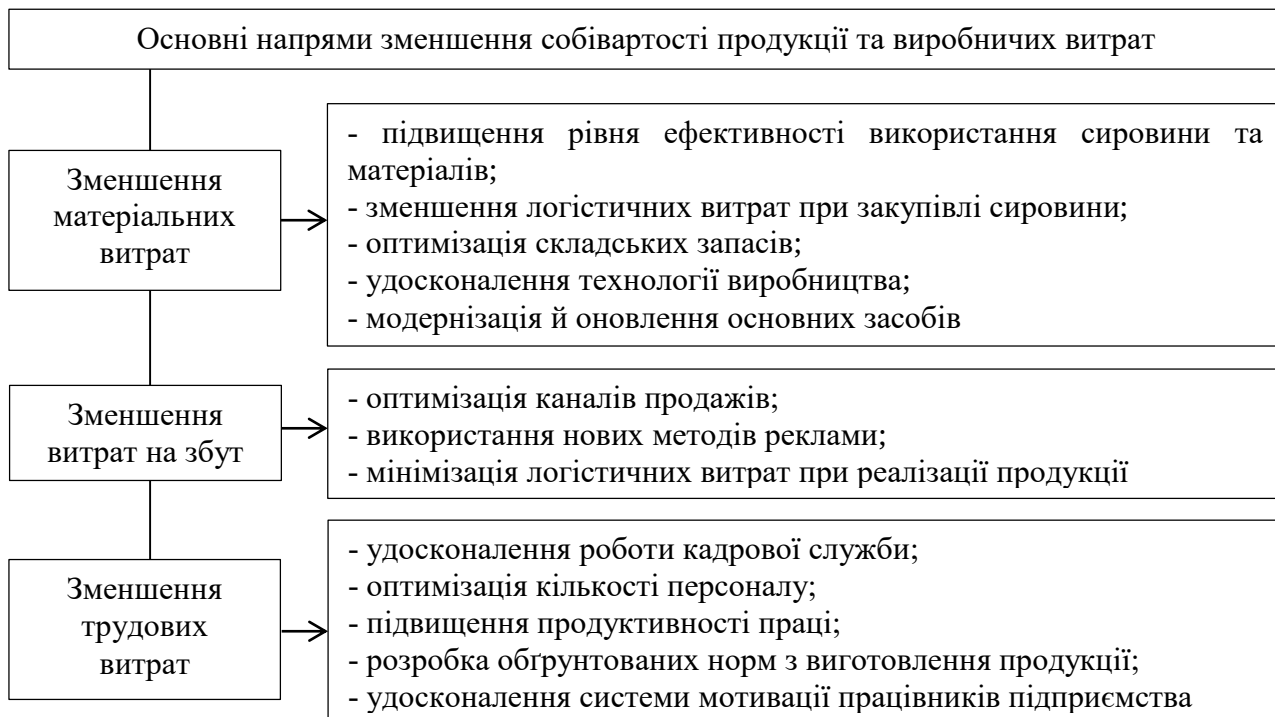

Рис. 1.7. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства

Джерело: складено автором за даними [22, с. 290]

Інші науковці Т. В. Гулик та А. М. Міхеєва у своєму дослідженні обґрунтували наступні шляхи зниження собівартості, внаслідок яких підвищиться ефективність роботи підприємства: зниження матеріальних затрат на одиницю продукції; заміна неконкурентоспроможної сировини на більш раціональні та сучасні; поліпшення якості матеріальних ресурсів; підвищення коефіцієнта технічної готовності; оновлення устаткування та впровадження принципово нової техніки; зниження частки пасивних фондів у загальній вартості основних фондів і, таким чином, збільшення їх активної частини; зниження витрат на оплату праці; скорочення адміністративно-управлінських витрат; ліквідація непродуктивних витрат і втрат; застосування ресурсо-ощадливих технологій; дотримання технологічної дисципліни, що дасть змогу скоротити брак; розроблення оптимальної стратегії технологічного розвитку, підприємства [13, с. 73].

Економісти В. В. Голомб та Т. О. Дзюба [9] виокремлюють такі шляхи зниження собівартості продукції підприємства:

1) підвищення технічного рівня виробництва, підвищення рівня механізації та автоматизації виробничих процесів; розширення масштабів використання й удосконалення технік і технологій, що застосовується; краще використання сировини та матеріалів.

2) поліпшення організації виробництва і праці, тобто удосконалення управління виробництвом і скорочення витрат на нього; упровадження наукової організації праці; поліпшення використання основних виробничих фондів; поліпшення матеріально-технічного забезпечення; скорочення транспортно-складських витрат тощо;

3) зміна обсягу виробництва, що зумовлює відносне скорочення умовно постійних витрат у результаті зростання обсягу виробництва;

4) зміна структури, асортименту та поліпшення якості продукції.

При цьому, на їх думку, зменшення собівартості продукції може відбуватися під впливом дії таких техніко-економічних чинників, як: підвищення технічного рівня виробництва, покращення організації

виробництва і праці, зміна обсягу і структури виготовлюваної продукції тощо [9, с. 142].

З точки зору Р. В. Севастьянової та І. О. Лиходід, найбільш ефективними шляхами зниження собівартості продукції є впровадження економних технологій виробництва, використання світового досвіду щодо зниження собівартості. Саме ресурсозберігаючі технології – це вихід для українського товаровиробника із затяжної кризи. Не менш важливим чинником, що сприятиме скороченню витрат підприємств, є дотримання всіх головних принципів ефективного розміщення продуктивних факторів – скорочення шляхів між виробником та покупцем, між виробництвом і сировинною базою [34, с. 109].

Вчені М. П. Денисенко та М. І. Іовенко відзначають, що кожному підприємству доцільно розробити програми зниження собівартості продукції за рахунок зміни таких факторів:

- 1) технічного рівня виробництва (втілення нової техніки, технології, механізація та автоматизація виробничих процесів);
- 2) поліпшення використання сировини та матеріалів;
- 3) удосконалення організації виробництва та праці (поліпшення обслуговування виробництва, зменшення витрат на управління, поліпшення використання основних засобів, транспортних витрат) [14, с. 109].

На їх думку така політика зменшення витрат має включати такі завдання: знизити витрати на виробництво (зниження матеріало-, фондо-, трудо- і енергомісткості), підвищити продуктивність праці, можливо замінити комплектуючі вироби; знизити експлуатаційні і транспортні витрати; збільшувати обсяги продукції без додаткових матеріальних вкладень (адже чим більший випуск продукції, тим менше частка цехових і загальнозаводських витрат в її собівартості); підвищити екологізацію виробництва; підвищувати споживчі властивості виробу, якість при одночасному скороченні витрат та при збереженні, або економічно виправданому збільшенні витрат [14, с. 110].

Досить цікавим підходом щодо шляхів зниження собівартості продукції

підприємства є позиція вчених О. С. Брагіної, С. І. Бугенко та М. Г. Павлуся, які пропонують досить широкий набір таких напрямів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Напрями зниження собівартості продукції підприємства

Напрямок	Характеристика
Вдосконалення засобів виробництва	Передбачає застосування новітнього обладнання, удосконалення технологічних процесів та використання покращених матеріалів. Такі заходи дозволяють суттєво скоротити витрати на виробництво.
Зменшення собівартості продукції	Є ключовим чинником зниження собівартості, зокрема через економію використання матеріалів, робочої сили та фінансових ресурсів, що належать компанії. Виявлення методів зниження витрат виробництва шляхом ефективного управління запасами, оптимізації виробничих процесів та застосування новітніх технологій є важливими чинниками зменшення собівартості.
Механізація виробництва	Механізоване виробництво дозволяє знизити потребу в робочій силі, що призводить до зменшення витрат на заробітну плату. Використання сучасного обладнання також сприяє зростанню виробничих обсягів, що зазвичай веде до зниження вартості одиниці продукції.
Збільшення продуктивності праці	Підвищення продуктивності праці призводить до зниження витрат на виробництво одиниці продукції. Для досягнення цієї мети, компанії слід застосовувати різноманітні заохочення: максимально переводити співробітників на відрядну оплату праці; для тих, хто отримує почасову оплату, збільшувати винагороду за надурочний час, організовувати транспортування персоналу додому за попередньо встановленими маршрутами; надавати фінансову підтримку своїм працівникам.
Дотримання режиму економії	Строге дотримання режимів економії у всіх аспектах діяльності підприємства має критичне значення для скорочення витрат. Ефективне впровадження системи господарювання на підприємстві передбачає зниження витрат на матеріали, витрат на обслуговування, а також скорочення інших неефективних витрат. Важливим аспектом є регулярний аудит запасів та обладнання з метою ідентифікації надлишків, які потрібно реалізовувати за актуальними ринковими цінами.
Правильне ціноутворення	Ціна має відповідати витратам, необхідним для виробництва та збуту продукції, її споживчим характеристикам, якості та рівню платоспроможного попиту. Встановлення правильної ціни має вирішальне значення для доходів компанії, її ліквідності, здатності задовольняти зобов'язання та загального фінансового здоров'я.

Джерело: складено автором за даними [5, с. 265-266]

Отже, можна стверджувати, що зниження собівартості продукції є комплексним завданням, яке включає оптимізацію виробничих процесів, зменшення матеріальних, енергетичних, транспортних і адміністративних витрат, а також підвищення продуктивності праці. Використання цих шляхів дозволяє підприємству підвищити ефективність своєї діяльності, збільшити прибутковість та зміцнити свої позиції на ринку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»

2.1. Загальна характеристика ПАТ «Одескабель»

ПАТ «Одескабель» – це сучасне, успішне підприємство, яке займає лідируючі позиції на ринку кабельно-провідникової продукції України та зарубіжних країн. Основна інформація про досліджуваний суб'єкт господарювання наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Інформація про підприємство

Показник	Відомості
Повне найменування	ПАТ «Одескабель»
Організаційно-правова форма	Публічне акціонерне товариство
Код ЄДРПОУ	05758730
Адреса	Україна, 65102, Одеська область, місто Одеса, Миколаївська дорога, буд. 144.
Директор	Іоргачов Вадим Дмитрович
Статутний капітал	Чотирнадцять мільйонів гривень
Телефон (факс)	+38 048 716 11 23 +38 048 716 14 01
E-mail	office@odeskabel.com
Web-сайт	https://odeskabel.com
Facebook	https://www.facebook.com/Zavod.Odeskabel/
YouTube	https://www.youtube.com/@odeskabel/

Джерело: складено автором за даними [27; 28; 29]

Відповідно до Статуту підприємство «Одескабель» є юридичною особою, наділеною цивільними правоздатністю та дієздатністю, що створена у формі публічного акціонерного товариства згідно із законодавством України, має самостійний баланс, поточні, валютні та інші рахунки у банківських установах, круглі печатки із своїм найменуванням, фірмові бланки, інші атрибути.

Згідно КВЕД-2010 основним видом діяльності ПАТ «Одескабель» виступає виробництво волоконно-оптичних кабелів, при цьому підприємство спеціалізується й на інших напрямках господарської діяльності (рис. 2.1).

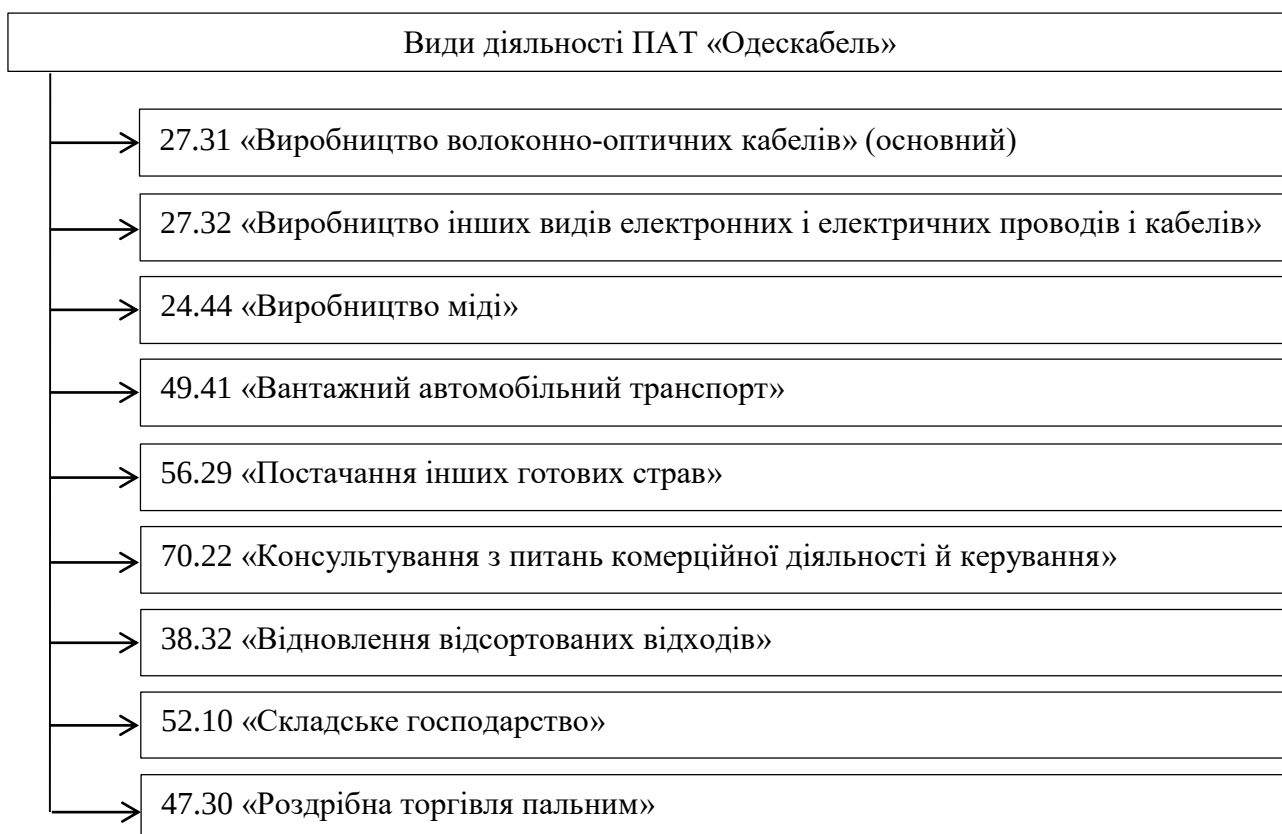

Рис. 2.1. Види господарської діяльності ПАТ «Одескабель» згідно КВЕД України

Джерело: складено автором за даними [27; 28]

На даний момент часу ПАТ «Одескабель» – це команда професіоналів, лідер кабельної галузі України, що динамічно розвивається. Підприємство розробляє, виробляє та поставляє клієнтам сучасну та надійну кабельну продукцію, щоб забезпечити ефективну та безперебійну роботу їхньої інфраструктури, енергетичних об'єктів та обладнання. При цьому, ПАТ «Одескабель» будує відносини з своїми клієнтами та партнерами на принципах поваги та взаємної вигоди. Будучи містоутворюючим підприємством, ПАТ «Одескабель» несе відповідальність перед суспільством, сприяє розвитку рідного міста та країни в цілому. Підприємство прагне отримувати дохід, що дозволяє йому розвиватися, забезпечувати прибуток засновникам та гідний рівень життя співробітникам та їхнім сім'ям.

ПАТ «Одескабель» пропонує широкий спектр сучасних мідних та волоконно-оптичних кабелів для зв'язку, радіочастотних та цифрових (LAN)

кабелів, які користуються значним попитом протягом останніх десятиліть і мають найширшу номенклатуру в країнах ЄС. Також, ПАТ «Одескабель» пропонує велику номенклатуру силових кабелів, проводів та шнурів для різних потреб. На сьогоднішній момент часу асортимент продукції ПАТ «Одескабель» налічує понад 10 тисяч маркорозмірів. Сучасне технологічне обладнання, потужна випробувальна база ПАТ «Одескабель» забезпечують випуск якісних та надійних кабелів із різними видами ізоляції (рис. 2.2).

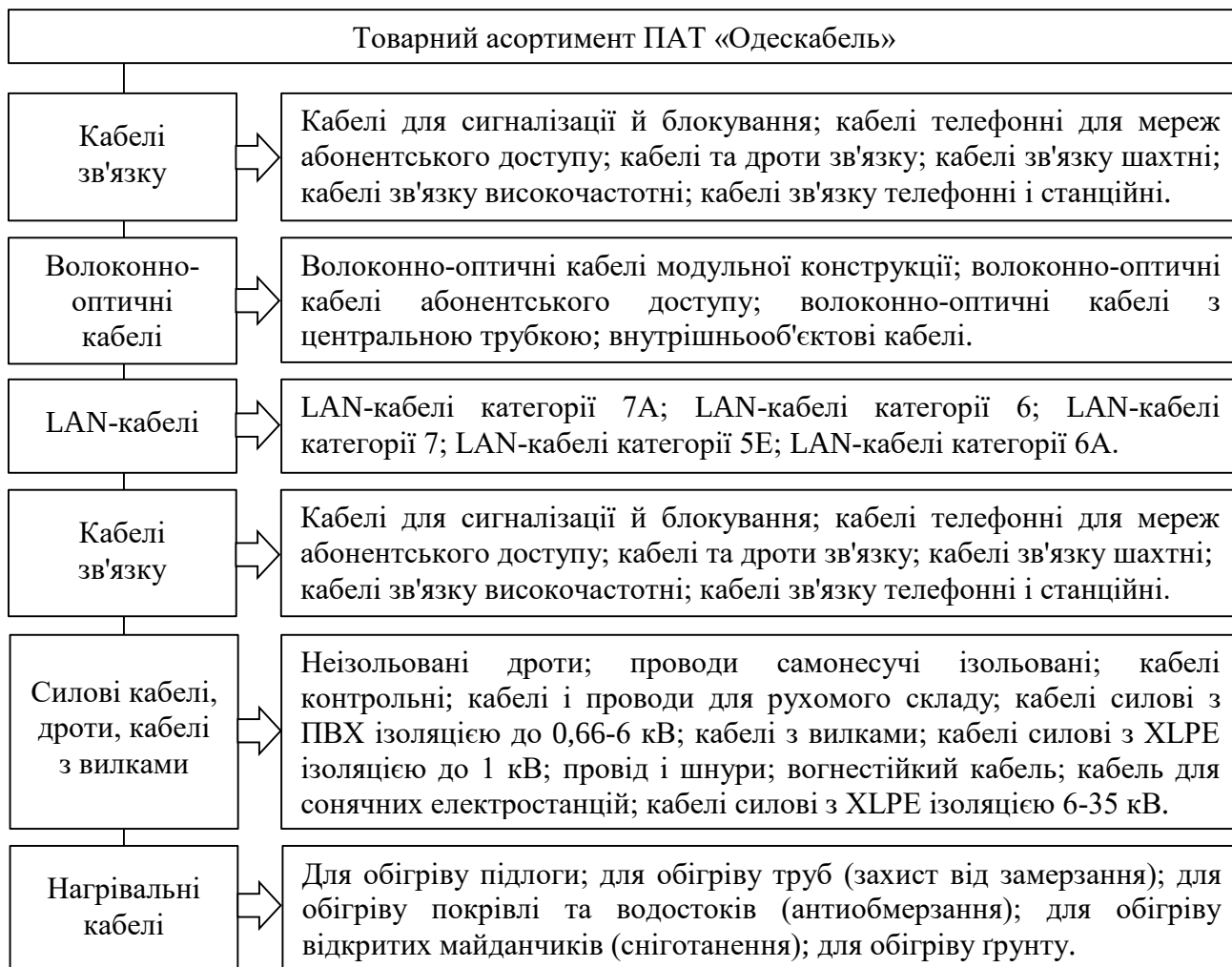

Рис. 2.2. Асортимент продукції ПАТ «Одескабель»

Джерело: складено автором за даними [29]

Слід відзначити, що секрет успіху ПАТ «Одескабель» – не тільки у винятковій широті асортименту продукції: підприємство визнано одним з лідерів галузі за якістю виробів, що випускаються, і сьогодні сама назва «Одескабель» може служити синонімом надійності його кабельно-провідникової продукції. Марці заводу довіряють як державні відомства, так й

провідні компанії з таких сфер як телекомунікація, енергетика, будівництво, машинобудування та гірничодобувна промисловість. Кабелі ПАТ «Одескабель» поставляються на об'єкти промислового та цивільного будівництва по всій території України.

В ПАТ «Одескабель» розроблена й впроваджена інтегрована система менеджменту за чотирма міжнародними стандартами (рис. 2.3).

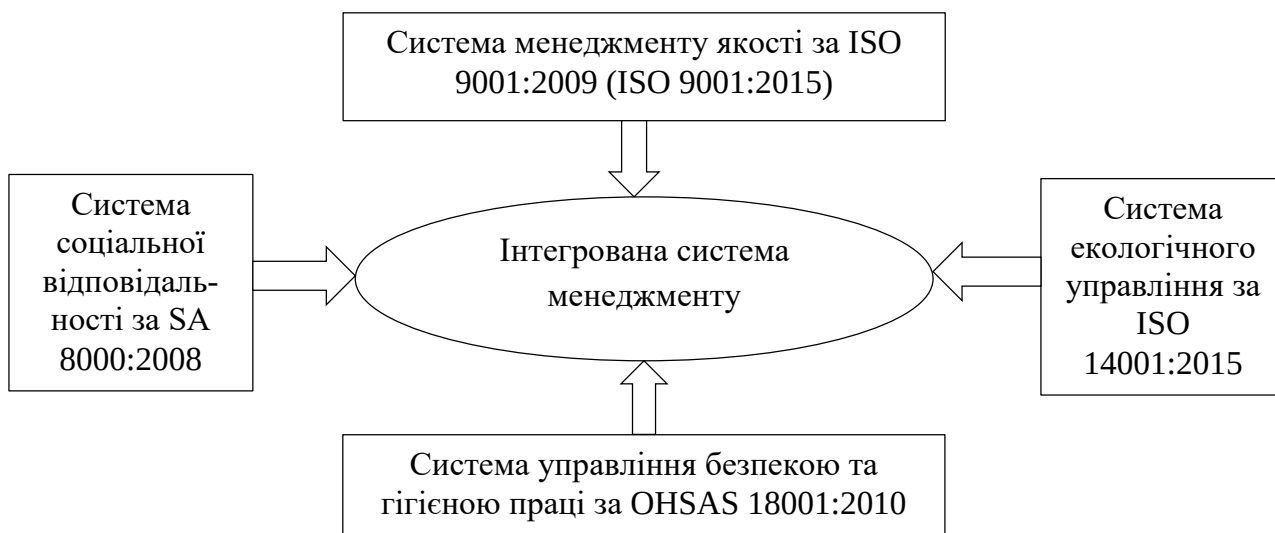

Рис. 2.3. Інтегрована система менеджменту ПАТ «Одескабель»

Джерело: складено автором за даними [29]

Завдяки наявності інтегрованої системи менеджменту ПАТ «Одескабель» гармонійно поєднує стабільну якість своєї продукції з технічним та технологічним розвитком виробничої бази, безперервно працює над удосконаленням виробничих процесів, розширює лінійку продукції, вибудовує гнучку політику ціноутворення, спрямовану на стабільні, взаємовигідні партнерські відносини зі споживачами продукції.

Мета ПАТ «Одескабель» – забезпечити сталий розвиток підприємства завдяки якості продукції, що випускається. У зв'язку з цим, ПАТ «Одескабель» намагається: створювати конкурентні переваги для споживачів своєї продукції; формувати постійно зростаючий та надійний попит для постачальників; забезпечувати стабільний дохід для акціонерів; забезпечувати гідний рівень оплати праці працівникам підприємства; сприяти розкриттю та ефективному використанню творчого потенціалу співробітників.

При цьому основними пріоритетами для ПАТ «Одескабель» є: гарантовано висока якість продукції; виправдання довіри споживачів шляхом виробництва та постачання продукції відповідно до встановлених вимог, постійне зростання продуктивності праці; орієнтація на результат; зниження собівартості; соціальна відповідальність; постійне поліпшення системи якості.

Реалізація політики у ПАТ «Одескабель» сфері якості забезпечується: освоєнням нових видів продукції; модернізацією обладнання; скороченням часу виробничого циклу; використанням передових технологій; заохоченням ініціативи працівників; підвищенням компетентності співробітників; вдосконаленням кадрової політики; постійним аналізом системи менеджменту якості.

Основний принцип роботи ПАТ «Одескабель» – оперативно виконувати та ретельно перевіряти кожне замовлення, що дозволяє заводу досягати стабільно високого рівня виробів і протягом багатьох років зберігати репутацію лідера галузі, успішно конкуруючи з іншими виробниками з України та ближнього зарубіжжя.

ПАТ «Одескабель» виготовляє якісну та надійну продукцію. Під час виробництва використовуються лише високоякісні матеріали від перевірених постачальників, сучасне виробниче обладнання з автоматизованими системами управління та контролю, проводиться моніторинг та контроль виробничих процесів. Матеріали та готова продукція проходять випробування у заводському випробувальному центрі, який має акредитацію і є одним із найкращих в Україні. На підприємстві чітко дотримуються вимоги безпеки та культури виробництва на всіх ділянках.

Якість матеріалів для виробництва кабельно-провідникової продукції в ПАТ «Одескабель» забезпечується вхідним контролем, який включає: виїзд на підприємства-виробників для узгодження вимог та оцінки виробництва до початку постачання; регулярні аудити постачальників; спільну діяльність щодо підвищення якості матеріалів, розробки нових інноваційних рішень; щорічну актуалізацію дозволеного переліку допущених постачальників.

Далі розглянемо укрупнену організаційну структура управління ПАТ «Одескабель», яка представлена на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Організаційна структура управління ПАТ «Одескабель»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Всі посадові особи та структурні підрозділи підприємства безпосередньо підпорядковані генеральному директору ПАТ «Одескабель». В свою чергу посадові особи вищої ланки управління керують відповідними відділами та службами свого функціонального спрямування. У зв'язку з цим, організаційну структуру управління ПАТ «Одескабель» можна віднести до лінійно-функціонального типу. Ця структура відповідає сфері діяльності ПАТ «Одескабель» та його розміру, оскільки вона є ефективною для великих організацій, де важливо поєднувати строгу ієрархію з потребою в глибокій спеціалізації в різних сферах діяльності.

Далі проведемо узагальнюючу оцінку фінансово-господарської діяльності ПАТ «Одескабель» в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз фінансово-господарської діяльності ПАТ «Одескабель»
за 2021-2023 роки

№ з/п	Показники	Роки			Відхилення (+,-) від			
					2022 до 2021		2023 до 2022	
					року		року	
		2021	2022	2023	у сумі	у %	у сумі	у %
1	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2072142	1560833	1817076	-511309	-24,68	256243	16,42
2	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	481660,5	459756	438720	-21905	-4,55	-21036	-4,58
3	Фондовіддача, грн./грн.	4,30	3,39	4,14	-0,91	-21,09	0,75	22,00
4	Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	763082	838150	834697	75068	9,84	-3454	-0,41
5	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів, оборотів	0,37	0,54	0,46	0,17	45,82	-0,08	-14,46
6	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	986	921	845	-65	-6,59	-76	-8,25
7	Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн./особу	2102	1695	2150	-407	-19,36	456	26,89
8	Витрати на оплату праці, тис. грн.	233193	171010	209116	-62183	-26,67	38106	22,28
9	Середньорічна заробітна плата 1 працівника, тис. грн.	236,5	185,7	247,5	-50,8	-21,49	62	33,28
10	Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн./грн.	0,83	0,79	0,84	-0,04	-4,92	0,05	5,70
11	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1723220	1234091	1518636	-489129	-28,38	284545	23,06
12	Прибуток (збиток) від реалізації, тис. грн.	113237	120626	56546	7389	6,5	-64080	-53,1
13	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	55399	-27237	-42951	-82636	-149,2	-15714	57,69
14	Рентабельність (збитковість) реалізованої продукції, %	15,88	-8,34	-14,39	-24,21	x	-6,06	72,66

За результатами проведених розрахунків можна зробити наступні висновки.

1. Чистий дохід ПАТ «Одескабель» від реалізації продукції у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 511309 тис. грн. (24,68%), а в 2023 році порівняно з 2022 роком – збільшився на 256243 тис. грн. (16,42%).

2. Середньорічна вартість основних засобів ПАТ «Одескабель» має щорічну динаміку до зменшення: в 2022 році вона знизилася на 21905 тис. грн. (5,55%), а в 2023 році – на 21036 тис. грн. (4,58%).

3. Фондовіддача в 2021 році склала 4,3 грн./грн., в 2019 році вона зменшилася на 0,91 грн./грн., а в 2022 році зросла на 0,75 грн./грн.

4. Середній залишок оборотних коштів ПАТ «Одескабель» у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 75068 тис. грн. (9,84%), а в 2023 році порівняно з 2022 роком – зменшився на 3454 тис. грн. (0,41%).

5. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів показує, скільки оборотних коштів ПАТ «Одескабель» припадає на одну гривню реалізованої продукції. Цей показник у 2023 році зменшився порівняно з 2022 роком на 0,08 і склав 0,46 одиниць

6. Середньооблікова чисельність працівників ПАТ «Одескабель» за досліджуваній період часу скоротилася з 986 осіб у 2021 році до 845 осіб у 2023 році, тобто на 76 працівників.

7. Середньорічний виробіток одного працівника має різнонаправлену динаміку. Так, у 2022 році порівняно з 2021 роком він зменшився на 407 тис. грн. на особу (19,36%), а в 2023 році порівняно з 2022 роком – збільшився на 456 тис. грн. на особу (26,89%).

8. Розмір витрат на оплату праці у 2022 році зменшився на 62183 тис. грн. (26,67%), а в 2023 році – зріс 38106 тис. грн. (22,28%). При цьому середньорічна заробітна плата 1 працівника ПАТ «Одескабель» у 2022 році зменшилася на 50,8 тис. грн. (21,49%), а в 2024 році – зросла на 62,0 тис. грн. (33,28%).

9. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції показують наступну динаміку:

зменшення з 0,83 грн./грн. у 2021 році до 0,79 грн./грн. у 2022 році та збільшення до 0,84 грн./грн. у 2023 році.

10. Собівартість реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилася на 489129 тис. грн. (28,38%), а в 2023 році порівняно з 2022 роком – збільшилася на 284545 тис. грн. (23,06%).

11. Прибуток від реалізації продукції ПАТ «Одескабель» у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 7389 тис. грн. (6,5 %), а в 2023 році порівняно з 2022 роком навпаки знизився на 64080 тис. грн. (53,1 %).

12. В 2021 році ПАТ «Одескабель» було прибутковим – розмір чистого прибутку становив 55399 тис. грн. У 2022 та 2023 роках результатом господарської діяльності підприємства був збиток у розмірі 27237 тис. грн. та 42951 тис. грн. відповідно. Рентабельність реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» у 2021 році становила 15,88%

2.2. Оцінка економічних показників діяльності ПАТ «Одескабель»

Далі проведемо оцінку економічних показників господарської діяльності ПАТ «Одескабель», результати якої дозволять отримати всебічне уявлення про фінансовий стан, ефективність діяльності та перспективи розвитку підприємства. Отже, на підставі даних фінансової звітності ПАТ «Одескабель» за період 2021-2023 роки проаналізуємо ключові економічні показники ПАТ «Одескабель». Спочатку проведемо оцінку балансу підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз балансу ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки

Показник	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення 2023 року від 2021 року	
	Тис. грн.	Частка, %	Тис. грн.	Частка, %	Тис. грн.	Частка, %	Тис. грн.	%
Актив								
Необоротні активи	545665	39,6	516657	38,0	487350	37,1	-58315	-10,7
Оборотні активи	832530	60,4	843770	62,0	825623	62,9	-6907	-0,8
Всього	1378195	100,0	1360427	100,0	1312973	100,0	-65222	-4,7

Пасив								
Власний капітал	468080	34,0	440843	32,4	397420	30,3	-70660	-15,1
Позиковий капітал	910115	66,0	919584	67,6	915553	69,7	5438	0,6
Всього	1378195	100,0	1360427	100,0	1312973	100,0	-65222	-4,7

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

За результатами проведених розрахунків можна зробити ряд висновків.

1. Активна частина балансу ПАТ «Одескабель» представлена необоротними активами (нематеріальні активи та основні засоби) і оборотними активами (запаси, поточна дебіторська заборгованість, гроші та їх еквіваленти, інші оборотні активи). Загальний розмір активів ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки скоротився на 4,7%, що становить 65222 тис. грн.

2. Частка необоротних активів в загальній вартості активів займає третину і в динаміці несуттєво зменшується з 39,6% у 2021 році до 37,1% у 2023 році. При цьому суми необоротних активів ПАТ «Одескабель» за досліджуваний період часу скоротилися на 58315 тис. грн. (у відносному вираженні на 10,7%) внаслідок зносу основних фондів.

3. Вартість оборотних активів підприємства також має тенденцію до скорочення за 2021-2023 роки – їх розмір скоротився на 6907 тис. грн. (або 0,8%). Їх частка в загальній вартості активів незначно зросла - з 60,4% у 2021 році до 62,9% у 2023 році.

4. Пасивна частина балансу ПАТ «Одескабель» включає власний капітал (zareєстрований пайовий капітал та нерозподілений прибуток) і позиковий капітал (довгострокові та поточні зобов'язання). Загальний розмір пасивів ПАТ «Одескабель» за аналізований проміжок часу скоротився на 4,7%.

5. Частка власного капіталу в загальній вартості пасивів ПАТ «Одескабель» в динаміці скорочується з 34,0% у 2021 році до 30,3% у 2023 році, суми власного капіталу за 2021-2023 роки зменшилися на 70660 тис. грн. або 15,1%. Така динаміка вказує на послаблення фінансової незалежності ПАТ «Одескабель» від зовнішніх джерел фінансування протягом аналізованого періоду.

6. Розмір позикового капіталу ПАТ «Одескабель» за досліджуваний період часу зріс на 5438 тис. грн. (0,8%). А частка позикового капіталу в загальній вартості пасивів підприємства в динаміці зросла з 66,0% до 69,7%. Ще раз бачимо незначне, але посилення залежності ПАТ «Одескабель» від зовнішніх джерел фінансування.

7. Валюта балансу ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки зменшилася на 4,7%, що вказує на скорочення господарської діяльності підприємства протягом досліджуваного періоду часу.

Важливою складовою фінансово-економічного стану ПАТ «Одескабель» виступає його ліквідність, яка визначається як здатність підприємства перетворювати свої активи у грошові кошти для покриття всіх необхідних платежів у мірі настання їх терміну, при цьому ліквідність відображає здатність підприємства в будь-який момент часу здійснювати необхідні витрати. Іншими словами, це можливість ПАТ «Одескабель» наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання. Ліквідність ПАТ «Одескабель» можна охарактеризувати спеціальними показниками, а саме коефіцієнтами абсолютної, проміжної та загальної ліквідності, динаміка яких представлена в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка показників ліквідності ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки

Показник	Нормативне значення	Звітні роки			Відхилення 2023 року від 2021 року	
		2021	2022	2023	Абсолютне	Відносне, %
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,25	0,063	0,062	0,042	-0,021	-32,92
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,8-1,0	0,383	0,399	0,145	-0,238	-62,22
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,0-2,0	0,887	0,895	0,692	-0,196	-22,06

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

За результатами проведених розрахунків можна зробити ряд висновків.

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань ПАТ «Одескабель» може бути погашено за рахунок грошових

коштів та їх еквівалентів. Даний коефіцієнт в динаміці скорочується з 0,063 у 2021 році до 0,042 у 2023 році (на 0,021 пунктів). Станом на 2023 рік за рахунок найбільш ліквідних активів ПАТ «Одескабель» може погасити лише 4,2% своїх поточних зобов'язань. Протягом всього періоду значення коефіцієнту занадто низькі, це вказує на відсутність абсолютної ліквідності у підприємства.

2. Коефіцієнт проміжної ліквідності показує прогнозовані платіжні можливості ПАТ «Одескабель» в умовах своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Цей коефіцієнт також нижчий за нормативні значення протягом всього аналізованого періоду часу і динаміці також скорочується. Тобто, можна стверджувати, що ПАТ «Одескабель» не має можливості оплатити свої поточні зобов'язання в будь який момент часу.

3. Коефіцієнт загальної ліквідності показує достатність у ПАТ «Одескабель» оборотних коштів для покриття своїх поточних зобов'язань. Його рівень в динаміці також скоротився. Отже, суми оборотних активів ПАТ «Одескабель» недостатні, аби покрити всі його поточні зобов'язання, що вказує на відсутність запасу фінансової міцності.

Отже, можна зробити висновок, що на даний момент часу ПАТ «Одескабель» є недостатньо ліквідним та неплатоспроможним. Всі показники ліквідності підприємства в динаміці скорочуються і станом на 2023 рік мають дуже низькі значення.

Далі приділимо увагу показникам фінансової стійкості ПАТ «Одескабель». Під фінансовою стійкістю слід розуміти стабільне перевищення доходів підприємства над його видатками, що забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства і сприяє підвищенню ефективності господарської діяльності. Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів ПАТ «Одескабель», їх структура, а також рівень маневреності, за якого забезпечується фінансова незалежність та розвиток підприємства за рахунок зростання прибутковості, власного капіталу за умови допустимого рівня ризику. Проаналізуємо фінансову стійкість ПАТ «Одескабель» за допомогою системи аналітичних коефіцієнтів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ «Одескабель»
за 2021-2023 роки

Показник	Нормативне значення	Звітні роки			Відхилення 2023 року від 2021 року	
		2021	2022	2023	Абсолютне	Відносне, %
Коефіцієнт фінансової автономії	$\geq 0,5$	0,340	0,324	0,303	-0,037	-10,88
Коефіцієнт фінансової залежності	≥ 1	2,944	3,086	3,304	0,359	12,21
Коефіцієнт фінансового ризику	≤ 1	1,944	2,086	2,304	0,359	18,48
Коефіцієнт мобільності	$> 0,5$	1,526	1,633	1,694	0,168	11,04
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\geq 0,1$	-0,166	-0,172	-0,226	-0,061	36,52
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	≥ 1	-0,169	-0,166	-0,180	-0,011	6,31
Коефіцієнт автономії джерел формування запасів	збільшення	-0,093	-0,090	-0,109	-0,016	16,88
Коефіцієнт кредиторської заборгованості	зменшення	0,386	0,292	0,244	-0,142	-36,76
Коефіцієнт співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю	1,0	0,871	1,220	0,434	-0,437	-50,21

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

За результатами проведених розрахунків можна зробити ряд висновків.

1. Коефіцієнт фінансової автономії характеризує незалежність ПАТ «Одескабель» від зовнішніх джерел фінансування його господарської діяльності. У 2021-2022 роках його значення було нижче нормативного, а в 2023 році ще скоротилося до рівня 0,303, що свідчить про втрату позицій фінансової стійкості підприємства та вказує на підвищення його залежності від кредитів.

2. В динаміці за 2021-2023 роки значення коефіцієнта фінансової залежності зросло на 0,359 пунктів і на кінець 2023 року склало 3,304.

3. Зростання коефіцієнту фінансового ризику з 1,944 у 2021 році до 2,304 у 2023 році свідчить про посилення залежності ПАТ «Одескабель» від позикових коштів і, відповідно, про зниження рівня його фінансової стійкості.

4. Значення коефіцієнта мобільності за весь аналізований період часу дуже високе і в динаміці зросло на 11,04%. Це обумовлено переважанням оборотних активів підприємства над необоротними. Оптимальне співвідношення між цими видами активів має становити: 30% оборотних на 70% необоротних. Однак в ПАТ «Одескабель» станом на 2023 рік частка оборотних активів в загальній їх структурі становить 37,1%, а оборотних відповідно 62,9%.

5. Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки мають від'ємні значення, оскільки у підприємства відсутній власний оборотний капітал.

6. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами також має від'ємні значення. Це пов'язано з тим, що у ПАТ «Одескабель» відсутній власний оборотний капітал – оборотні активи сформовані повністю за рахунок залучених джерел фінансування.

7. Коефіцієнт автономії джерел формування запасів за досліджуваний період часу на кінець 2023 року склав -0,109. Це значить, що джерела формування запасів ПАТ «Одескабель» повною мірою складаються з залучених оборотних коштів, власних оборотних коштів у підприємства немає.

8. Коефіцієнт кредиторської заборгованості ПАТ «Одескабель» в динаміці зменшився з 0,386 у 2021 році до 0,244 у 2023 році, тобто на 36,76%. Це позитивна тенденція, яка свідчить про скорочення сум кредиторської заборгованості досліджуваного підприємства.

9. Коефіцієнт співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю не має чіткої тенденції у часі – в 2022 році він зріс, а на кінець 2023 року значно скоротився.

Отже, аналіз показав, що на даний момент часу ПАТ «Одескабель» є фінансово нестійким підприємством, при цьому в динаміці за 2021-2023 роки

показники його фінансової стійкості мають тенденцію до зниження.

Важливим етапом оцінки фінансово-економічного стану ПАТ «Одескабель» є аналіз прибутковості підприємства. Прибуток ПАТ «Одескабель» – це частина виручки, яка залишається йому після відшкодування усіх витрат, пов'язаних з господарською діяльністю. Наочно динаміка зміни різних видів прибутку ПАТ «Одескабель» за досліджуваний часовий період показана на рис. 2.5.

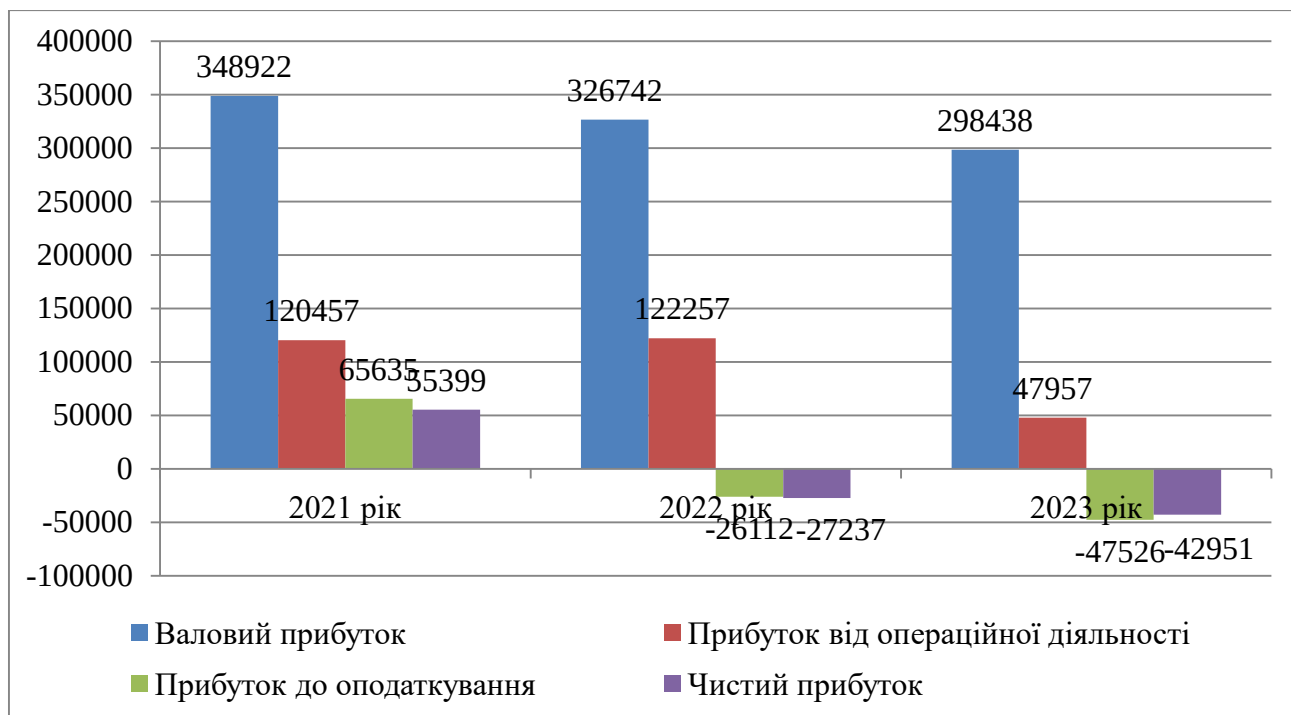

Рис. 2.5. Динаміка показників прибутку ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки, тис. грн.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Як бачимо, ПАТ «Одескабель» працювало прибутково тільки протягом 2021 року. В динаміці відбулося скорочення всіх видів прибутків в 2022-2023 роках. На кінець періоду, в 2023 році ПАТ «Одескабель» отримало чистий збиток у розмірі 42951 тис грн.

Далі розрахуємо показники рентабельності, які є найважливішими показниками ефективності діяльності ПАТ «Одескабель». Показники рентабельності характеризують остаточні результати господарювання, а їх величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або

спожитими ресурсами. У табл. 2.6 представлені розраховані коефіцієнти рентабельності досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.6

Динаміка показників рентабельності ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки

Найменування показника	Звітні роки			Відхилення 2023 року від 2021 року
	2021	2022	2023	
Рентабельність (збитковість) сукупних активів підприємства, %	4,02	-2,00	-3,27	-7,29
Рентабельність (збитковість) власного капіталу підприємства, %	11,84	-6,18	-10,81	-22,64
Рентабельність (збитковість) інвестицій підприємства, %	10,77	-5,53	-9,98	-20,75
Рентабельність (збитковість) продукції підприємства, %	3,21	-2,21	-2,83	-6,04
Рентабельність (збитковість) продажів підприємства, %	2,67	-1,75	-2,36	-5,04

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Згідно наведених даних можна зробити ряд висновків.

1. Рентабельність характеризує величину прибутку ПАТ «Одескабель», отриману з одиниці засобів, вкладених в сукупні активи, власний капітал, інвестиції, у виробництво та реалізацію продукції. За аналізований період часу всі показники рентабельності мають позитивне значення тільки у 2021 році, в 2022-2023 роках підприємство отримало чисті збитки, тому показники рентабельності мають від’ємні значення.

2. Рентабельність власного капіталу показує, що протягом аналізованого періоду часу засоби, що належать ПАТ «Одескабель», використовуються ефективно тільки у 2021 році.

3. Рентабельність інвестицій характеризує майстерність управління інвестиціями в ПАТ «Одескабель». Так, в 2021 році кожна вкладена у підприємство гривня приносила 10,77 грн чистого прибутку. У 2022 році кожна гривня, вкладена в підприємство, принесла 5,53 грн чистого збитку, а в 2023 році – 9,98 грн чистого збитку.

4. Рентабельність реалізованої продукції визначає ефективність витрат ПАТ «Одескабель». В 2021 році цей показник був на рівні 3,21%.

5. Рентабельність продажів ПАТ «Одескабель» показує аналогічну динаміку. Відбулося зниження цього показника за останні два роки.

Отже, можна стверджувати, що в 2021 році ПАТ «Одескабель» здійснювало ефективну господарську діяльність. Воно було прибутковим. Однак, за 2021-2022 роки всі розраховані показники рентабельності мають від'ємні значення та негативну динаміку внаслідок збиткової діяльності підприємства.

Слід відмітити і тісний зв'язок методик оцінювання ефективності фінансової діяльності та оцінки банкрутства підприємства. Для визначення ймовірності банкрутства використовують велику кількість моделей. Проте не всі вони можуть бути застосовані. Так, наприклад, розрахунок показників для прогнозування банкрутства ПАТ «Одескабель» за коефіцієнтом Бівера здійснити складно, оскільки у фінансовій звітності підприємства відсутні необхідні показники. Тому в даному випадку, для визначення ймовірності прогнозування банкрутства ПАТ «Одескабель» застосуємо коефіцієнт Таффлера (K_T):

$$K_T = 0,53 \cdot X_1 + 0,13 \cdot X_2 + 0,18 \cdot X_3 + 0,16 \cdot X_4, \quad (2.1)$$

де X_1 - відношення прибутку від реалізації до короткострокових зобов'язань;

X_2 - відношення оборотних активів до зобов'язань;

X_3 - відношення короткострокових зобов'язань до активів;

X_4 - відношення виручки від реалізації до суми всіх активів [7, с. 137].

За умови, що:

– $T_t > 0,3$ – у підприємства добрі довгострокові перспективи;

– $T_t < 0,2$ – у підприємства існує вірогідність банкрутства.

Результати розрахунків зведемо до табл. 2.7. На основі наведених даних розрахуємо коефіцієнт Таффлера:

2021 рік: $0,53 \cdot 0,40 + 0,13 \cdot 0,91 + 0,18 \cdot 0,63 + 0,16 \cdot 1,50 = 0,69$

2022 рік: $0,53 \cdot 0,38 + 0,13 \cdot 0,92 + 0,18 \cdot 0,64 + 0,16 \cdot 1,15 = 0,62$

$$2023 \text{ рік: } 0,53*0,34+0,13*0,90+0,18*0,67+0,16*1,38 = 0,64$$

Таблиця 2.7

Розрахунок показників для прогнозування банкрутства
ПАТ «Одескабель» в 2021-2023 роках за методикою Таффлера

Показник	Звітні роки			Приріст 2023до 2021 роки	Темп приросту 2023до 2021 роки, %
	2021	2022	2023		
Прибуток від реалізації, тис. грн.	348922	326742	298438	-50484	-14,5
Поточні зобов'язання, тис. грн.	863976	868197	882591	18615	2,2
Оборотні активи, тис. грн.	832530	843770	825623	-6907	-0,8
Зобов'язання, тис. грн.	910115	919584	915553	5438	0,6
Активи, тис. грн.	1378195	1360427	1312973	-65222	-4,7
Виручка від реалізації, тис. грн.	2072142	1560833	1817076	-255066	-12,3
X1	0,40	0,38	0,34	-0,07	-16,3
X2	0,91	0,92	0,90	-0,01	-1,4
X3	0,63	0,64	0,67	0,05	7,2
X4	1,50	1,15	1,38	-0,12	-8,0

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже, можна зробити висновок, що протягом всього досліджуваного періоду значення показника $T_t > 0,3$, відповідно ймовірність банкрутства у підприємства ПАТ «Одескабель» невисока. Однак у динаміці є тенденція до щорічного скорочення показника, так в динаміці він зменшився з 0,69 у 2021 році до 0,64 у 2023 році. Також, слід відзначити, що дана модель прогнозування банкрутства не враховує такий показник, як чистий прибуток, який у ПАТ «Одескабель» в 2022-2023 роках був відсутній. А цей факт прямим чином свідчить про загрозу банкрутства для підприємства.

2.3. Аналіз витрат та собівартості продукції ПАТ «Одескабель»

Повна собівартість ПАТ «Одескабель» – це сукупність грошових коштів, витрачених підприємством на виробництво та реалізацію виготовленої продукції, наданих послуг та виконаних робіт. В свою чергу, аналіз витрат та собівартості – це комплекс заходів, спрямованих на виявлення, вимірювання та

оцінку витрат, з метою підвищення ефективності діяльності підприємства. Аналіз витрат та собівартості включає в себе вивчення структури витрат, їх динаміки, а також факторів, що впливають на зміну собівартості продукції.

Значення аналізу витрат та собівартості продукції ПАТ «Одескабель» полягає у наступному: дозволяє визначити ефективність використання ресурсів підприємства; допомагає обґрунтувати вибір стратегії розвитку, інвестування та ціноутворення; дозволяє виявити резерви зниження витрат та підвищення рентабельності. Отже, аналіз витрат та собівартості продукції підприємства виступає важливою складовою фінансового управління в ПАТ «Одескабель», яка дозволяє забезпечити ефективну діяльність підприємства, підвищити його конкурентоспроможність та забезпечити стійке фінансове становище.

У зв'язку з вищесказаним, за даними фінансової звітності підприємства за 2021-2023 роки проаналізуємо склад та динаміку повної собівартості ПАТ «Одескабель» за допомогою даних табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Склад та динаміка повної собівартості ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки

Показник	Звітні роки			Зміна 2023 до 2021 р.	
	2021	2022	2023		
				Тис. грн.	У %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1723220	1234091	1518636	-204584	-11,9
Адміністративні витрати, тис. грн.	134323	134683	140147	5824	4,3
Витрати на збут, тис. грн.	101362	71433	101747	385	0,4
Разом	1958905	1440207	1760530	-198375	-10,1

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Наведені дані дозволяють зробити наступні висновки.

1. Собівартість реалізованої продукції, проданих товарів та наданих, послуг в динаміці знижується. Так, у 2023 році порівняно з 2021 роком собівартість зменшилася на 204584 тис. грн, що становить 11,87%. Однак, якщо брати за базу порівняння 2022 рік, то у 2023 році собівартість збільшилася на 284545 тис. грн. (23,06%).

2. Сума адміністративних витрат за аналізований період часу зросла з 134323 тис. грн. у 2021 році до 140147 тис. грн. у 2023 році, тобто на 5824 тис. грн. (4,34%). Витрати на збут продукції ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки дещо зросли, а саме на 385 тис. грн. (0,38%).

При цьому, якщо розглядати динаміку повної собівартості ПАТ «Одескабель», то вона є негативною (рис. 2.6).

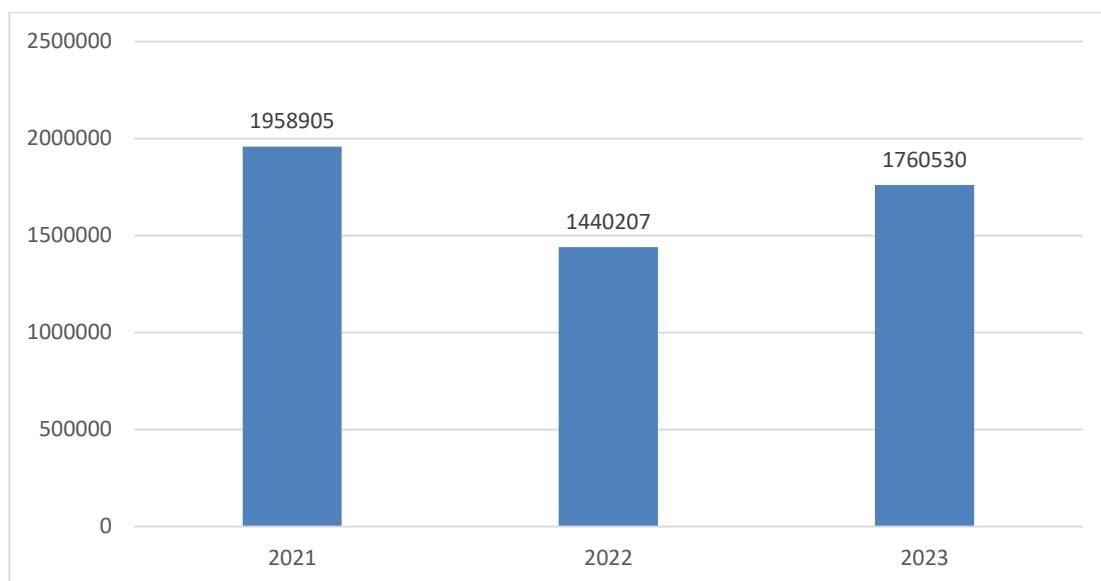

Рис. 2.6. Динаміка повної собівартості ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки, тис. грн.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже, можна зробити висновок, що динаміка повної собівартості ПАТ «Одескабель» нерівномірна. Так, в 2022 році в порівнянні з 2021 роком повна собівартість підприємства зменшилися на 518698 тис. грн. (26,5 %), а в 2023 році в порівнянні з 2022 роком – збільшилася на 320323 тис. грн. (22,2 %). В цілому за 2021-2023 роки повна собівартість ПАТ «Одескабель» зменшилася на 198375 тис. грн. (10,1%).

Це відбулося за рахунок зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 204584 тис. грн. (11,87%), а також за рахунок зростання адміністративних витрат на 5824 тис. грн. (4,34%), витрат на збут на

385 тис. грн. (0,38%),

Далі розглянемо структуру повної собівартості ПАТ «Одескабель» на рис.

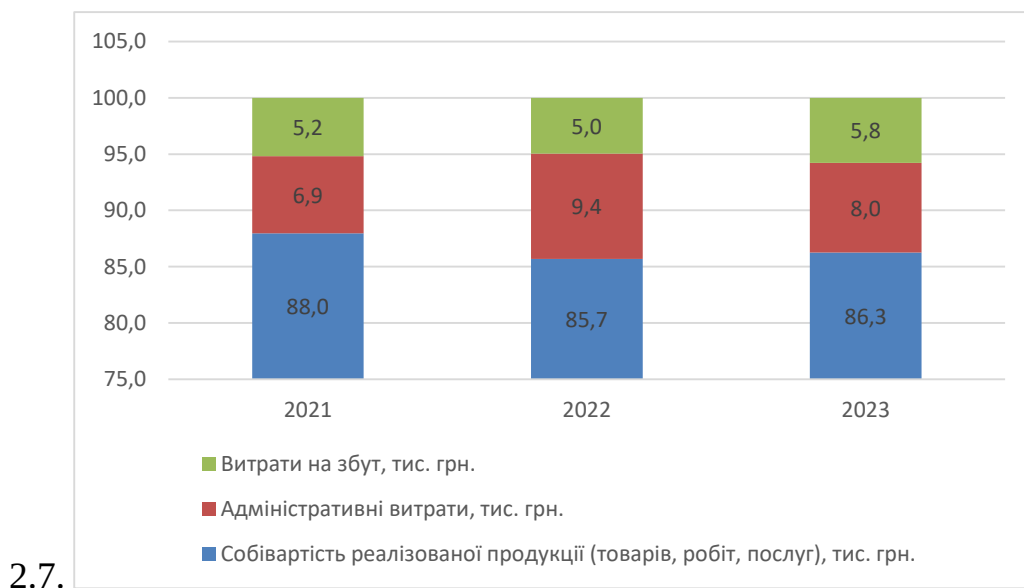

Рис. 2.7. Структура повної собівартості ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки,
%

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

З наведених даних видно, що найбільшу питому вагу в структурі повної собівартості ПАТ «Одескабель» займає собівартість реалізованої продукції. При цьому в динаміці вона зменшилася 88 % у 2021 році до 86,3 % у 2023 році. В даному випадку зменшення собівартості продукції підприємства в 2023 році порівняно з 2021 роком не свідчить про покращення ефективності господарської діяльності підприємства, а є тільки наслідком зменшення її обсягів. На другому місці в структурі повної собівартості ПАТ «Одескабель» стоять адміністративні витрати, частка яких збільшилася з 6,9 % у 2021 році до 8,0 % у 2023 році.

На наступному етапі звернемо увагу на операційні витрати досліджуваного суб'єкта господарювання (рис. 2.8).

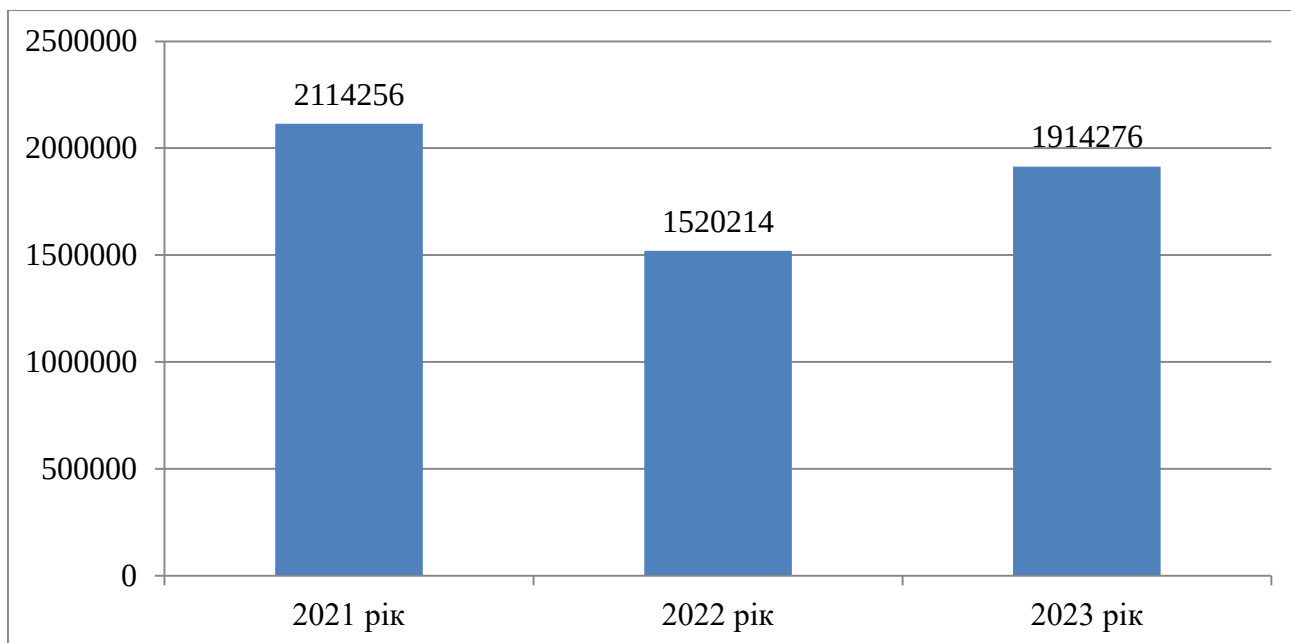

Рис. 2.8. Динаміка операційних витрат ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки, тис. грн.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже, можна зробити висновок, що динаміка операційних витрат ПАТ «Одескабель» має нерівномірний характер зміни в часі. Так, в 2022 році в порівнянні з 2021 роком операційні витрати підприємства зменшилися на - 594042 тис. грн. (28,09%), а в 2023 році в порівнянні з 2022 роком – збільшилися на 394062 тис. грн. (25,92%). В цілому за 2021-2023 роки операційні витрати ПАТ «Одескабель» зменшилися на 199980 тис. грн. (9,46%).

Далі проаналізуємо склад операційних витрат ПАТ «Одескабель» за останні три роки (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка та склад операційних витрат ПАТ «Одескабель» за елементами
за 2021-2023 роки

Показник	Звітні роки			Зміна 2023-2021 роки	
	2021	2022	2023	Тис. грн.	%
Матеріальні витрати, тис. грн.	1631890	1101456	1438061	-193829	-11,88
Витрати на оплату праці, тис. грн.	233193	171010	209116	-24077	-10,32
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	47027	36242	40869	-6158	-13,09
Амортизація, тис. грн.	53622	52254	46347	-7275	-13,57
Інші операційні витрати, тис. грн.	148524	159252	179883	31359	21,11
Всього	2114256	1520214	1914276	-199980	-9,46

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

З наведених даних видно, що за аналізований період часу всі елементи операційних витрат ПАТ «Одескабель» мають тенденцію до зменшення. Так, матеріальні витрати за досліджуваний період часу зменшилися на 193829 тис. грн. (11,88%), витрати на оплату праці знизилися на 24077 тис. грн. (10,32%), обсяг відрахувань на соціальні заходи зменшився на 6158 тис. грн. (13,09%), сума амортизаційних відрахувань знизилася на 7275 тис. грн. (13,57%), а інші вартість інших операційних витрат зменшилася на 31359 тис. грн. (21,11%). Зниження вартості всіх елементів операційних витрат ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки призвели до того, загальна сума операційних витрат за аналізований період часу зменшилася на 199980 тис. грн.

На наступному етапі проведемо аналіз структури операційних витрат ПАТ «Одескабель» на рис. 2.9.

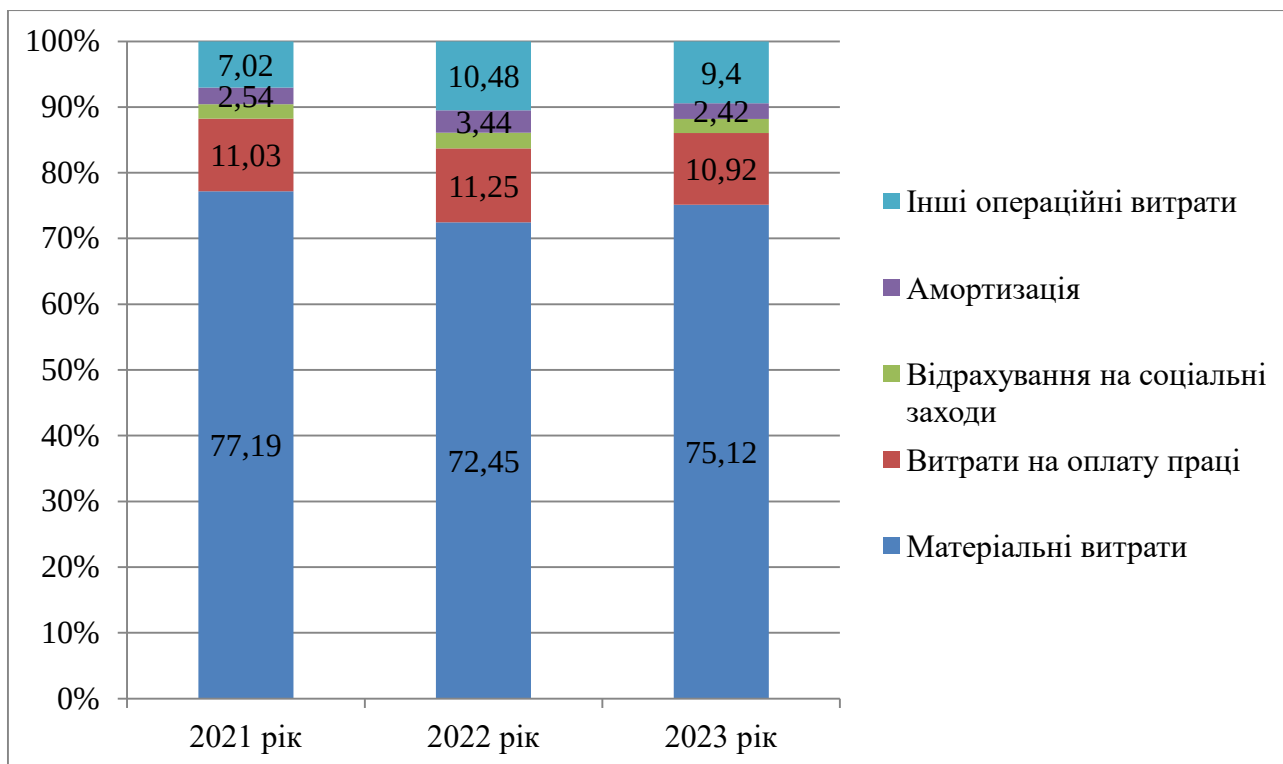

Рис. 2.9. Структура операційних витрат ПАТ «Одескабель»
за 2021-2023 роки, %

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже, як видно з наведених даних за 2021-2023 роки частка витрат ПАТ «Одескабель» на закупівлю сировини та матеріалів стабільно займає більше 70% у загальній сумі операційних витрат. При цьому відбулося незначне зниження цього показника, а саме на 2,07% за останні три роки. На другому місці в структурі операційних витрат ПАТ «Одескабель» знаходяться витрати на оплату праці, частка яких зменшилася з 11,03% у 2021 році до 10,92% у 2023 році. Інші елементи операційних витрат у загальній їх сумі мають менші значення і показують наступну динаміку: питома вага відрахувань на соціальні заходи в структурі операційних витрат знизилася з 2,22% у 2021 році до 2,13% у 2023 році, частка амортизаційних відрахувань зменшилася з 2,54% у 2021 році до 2,42% у 2023 році, в свою чергу питома вага інших операційних витрат підвищилася з 7,02% у 2021 році до 9,4% у 2023 році.

Далі проведемо аналіз витрат ПАТ «Одескабель» на 1 гривню реалізованої продукції (рис. 2.10).

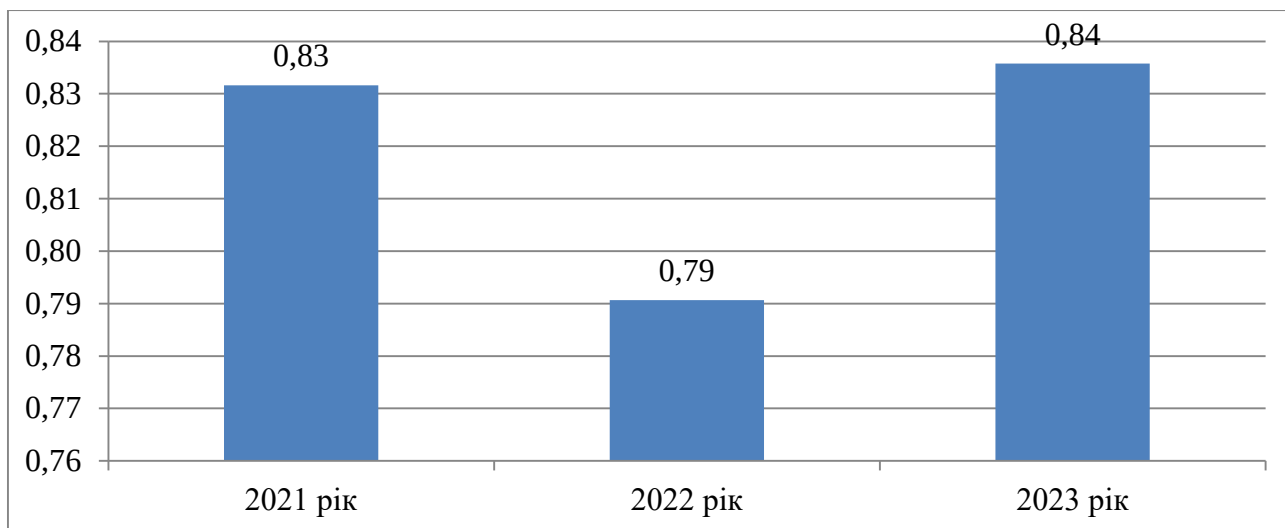

Рис. 2.10. Динаміка витрат ПАТ «Одескабель» на 1 гривню реалізованої продукції за 2021-2023 роки, грн./грн.

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже, можна зробити висновок, що у 2022 році порівняно з 2021 роком витрати підприємства на 1 гривню реалізованої продукції зменшилися на 0,04 грн., а в 2023 році порівняно з 2022 роком збільшилися на 0,05 грн.

Насамкінець звернемо увагу на такий показник, як частка повної собівартості продукції в загальних доходах підприємства (рис. 2.11).

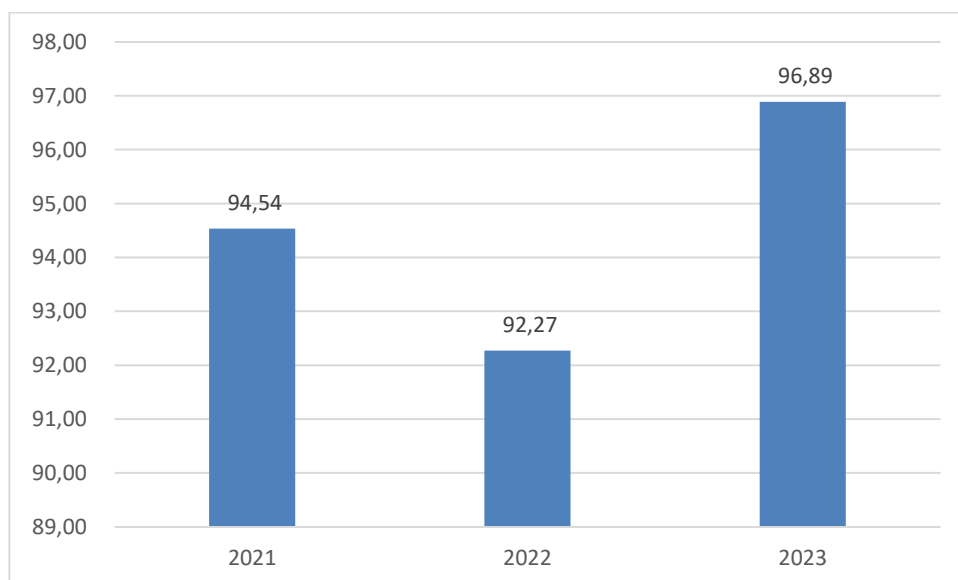

Рис. 2.11. Частка повної собівартості продукції ПАТ «Одескабель» в загальних доходах підприємства за 2021-2023 роки, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже, можна зробити висновок, що частка собівартості реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» в загальних доходах (виручці від реалізації) підприємства достатньо висока та має нерівномірну динаміку. Так в 2022 році порівняно з 2021 роком цей показник зменшився з 94,54 грн. до 92,27 грн. В свою чергу в 2023 році порівно з 2022 роком відбулося зростання аналізованого показника з 92,27 грн. до 96,89 грн.

Висока частка собівартості реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» в загальних доходах підприємства та її збільшення в 2023 році вимагає розробки комплексу заходів зі зниження собівартості продукції даного суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»

3.1. Заходи зі зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель»

Проведений у другому розділі роботи аналіз економічних показників господарської діяльності ПАТ «Одескабель», а також здійснений аналіз витрат та собівартості продукції підприємства, дозволили виявити дві ключові проблеми в сфері формування собівартості досліджуваного суб'єкта господарювання, а саме:

- 1) збитковість підприємства у 2022-2023 роках, яка в тому числі пов'язана з високим рівнем собівартості виготовлення кабельно-провідникової продукції;
- 2) погана організація діяльності з управління витратами на підприємстві, що призвело до зниження фінансового результату від операційної діяльності в 2022-2023 роках.

Вважаємо, що на вирішенні саме цих проблем має сконцентрувати увагу керівництво ПАТ «Одескабель» з метою зниження собівартості продукції та виходу підприємства із зони збитковості. Конкретні заходи для вирішення вказаних проблем представлені на рис. 3.1.

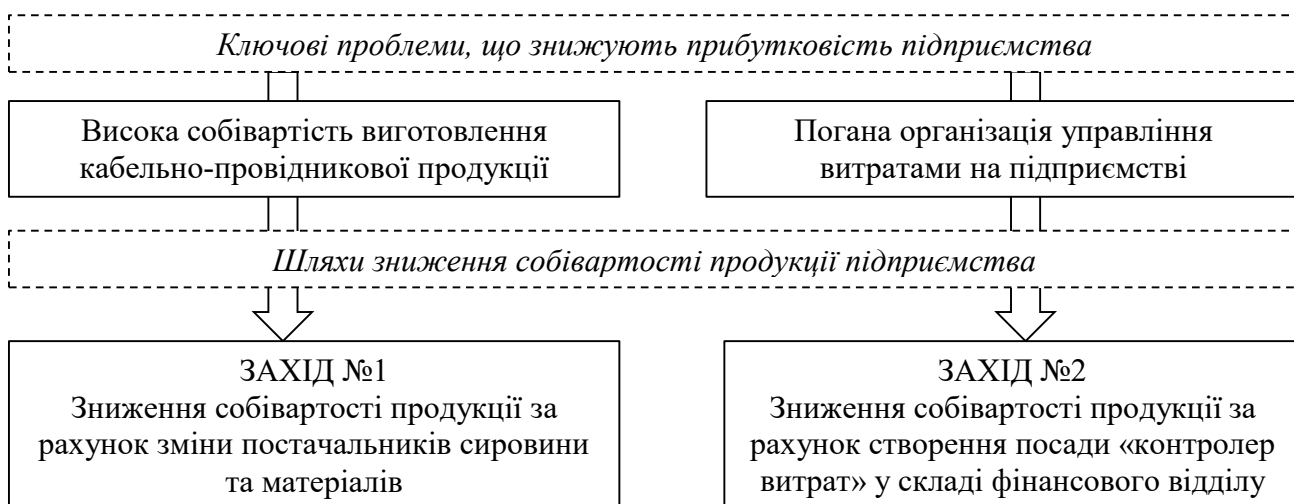

Рис. 3.1. Ключові проблеми в сфері формування собівартості
ПАТ «Одескабель» та шляхи їх вирішення

Джерело: складено автором

Захід перший – це зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» за рахунок зміни постачальників сировини та матеріалів.

Необхідно підкреслити, що собівартість кабельно-провідникової продукції ПАТ «Одескабель» складається з різних витрат. При цьому, найбільшу питому вагу у повній собівартості займають матеріальні витрати. Так, за 2021-2023 роки частка витрат ПАТ «Одескабель» на закупівлю сировини та матеріалів стабільно займає більше 64% у загальній сумі витрат (рис. 3.2).

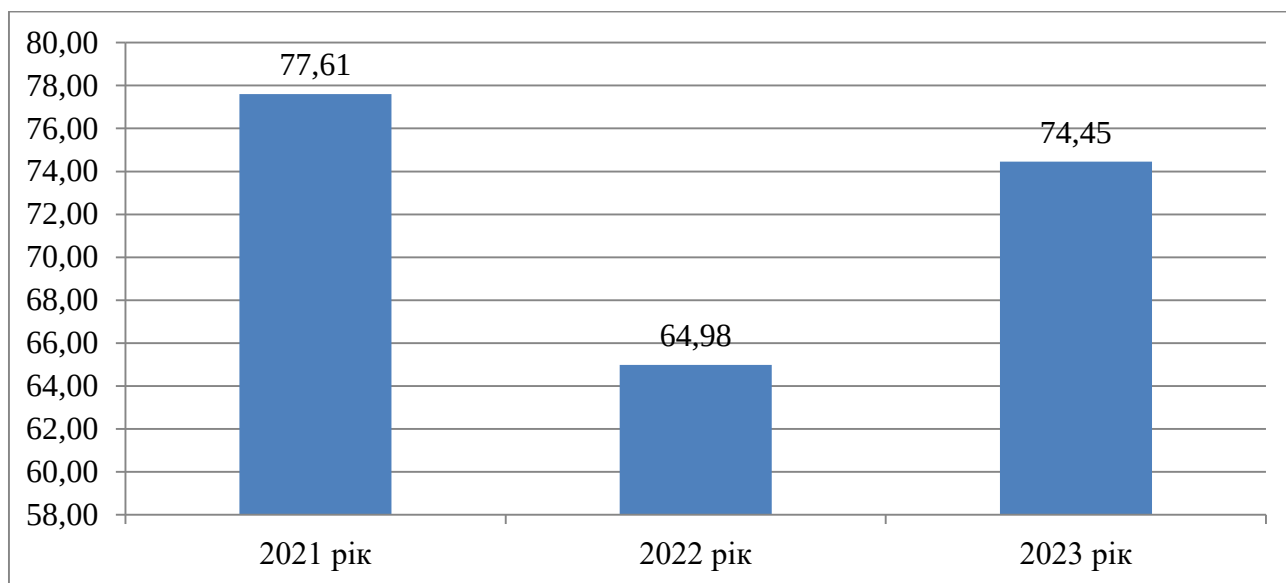

Рис. 3.2. Питома вага витрат на сировину та матеріали в повній собівартості ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

З наведених даних видно, що станом на 2023 рік питома вага витрат на сировину та матеріали в повній собівартості ПАТ «Одескабель» становить 74,45%. Слід відзначити, що за цим показником ПАТ «Одескабель» суттєво програє відносно аналогічних українських та зарубіжних виробників. Відповідно, вважаємо, що зниження собівартості виготовлення продукції ПАТ «Одескабель» слід проводити саме за рахунок зменшення витрат на закупівлю сировини та матеріалів.

В силу того, що основні постачальники сировини та матеріалів ПАТ «Одескабель» є іноземні країни, ціни на ці матеріали формуються на світовому

ринку. Основні постачальники сировини та матеріалів для ПАТ «Одескабель» представлені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Основні постачальники сировини та матеріалів ПАТ «Одескабель»

№	Назва постачальників	Країна постачальника
1	IPT (Innovative Pultrusions Technologie)	Австрія
2	Borealis A/S	Данія
3	Lenzing Plastics GmbH	Австрія
4	Basell Polyolefins Company BVBA	Бельгія
5	Teijin Twaron BV	Нідерланди
6	Kanematsu Corporation	Японія
7	Rasselstein GmbH	Німеччина
8	Resinoplast	Франція
9	Du Pont de Nemours International S. A.	Швейцарія
10	Roblon A/S	Данія
11	KGHM - Polska Miedz S. A.	Польща
12	Repsol Quimica S. A.	Іспанія

Джерело: складено автором за даними підприємства

У зв'язку з цим, собівартість продукції ПАТ «Одескабель» безпосередньо залежить від світових цін на сировину та матеріали (мідь, алюміній, полімери). При цьому в останні роки можна спостерігати зростання їх вартості. Так, наприклад, з 2020 року ціна на мідь на лондонській біржі зросла на понад 60%. Її зростання обумовлено перевищенням попиту над пропозицією, а попит, за прогнозами аналітиків, лише зростатиме (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Кон'юнктура світового ринку струмопровідних металів (міді)

Показник	Роки				
	2010	2011-2015	2016-2020	2021-2025	2026-2030
Світова пропозиція, млн. тонн	19,6	23,7	25,9	30,2	34,2
Світовий попит, млн. тонн	19,8	23,3	26,2	31,4	36,0
Зміна запасів, млн. тонн	-0,02	0,4	-0,3	-1,2	-1,8
Ціна міді на світовому ринку, дол. за тонну	7535	7895	9578	10633	11483

Джерело: складено за даними [24]

Отже, для ПАТ «Одескабель» вартість струмопровідних металів та ізоляційних матеріалів – це дуже важливий чинник, який впливає на

конкурентоспроможність його продукції, оскільки струмопровідні метали та ізоляційні матеріали є основною сировиною для кабельної продукції, а їх вартість становить в середньому 75% від загальною суми матеріальних витрат (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Динаміка та структура витрат підприємства на придбання струмопровідних металів та ізоляційних матеріалів у 2019-2021 роках

Показник	Роки			Частка в матеріальних витратах, %		
	2021	2022	2023	2019	2020	2021
Мідь, тис. грн.	970974,6	681801,3	911730,7	59,5	61,9	63,4
Алюміній, тис. грн.	128919,3	89217,9	126549,4	7,9	8,1	8,8
Ізоляційні матеріали, тис. грн.	68539,4	53971,3	76217,2	4,2	4,9	5,3
Всього	1168433,2	824990,5	1114497,3	71,6	74,9	77,5

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Отже, в ПАТ «Одескабель» при виробництві кабельно-провідникової продукції її собівартість перебуває у прямій залежності від ціни на метал та ізоляційні матеріали. Чим вище вміст металу та ізоляції у тих чи інших видах продукції, тим сильніша залежність її собівартості від цін на ці матеріали.

Відповідно, перспективним напрямом зниження собівартості кабельно-провідникової продукції ПАТ «Одескабель» є зменшення залежності підприємства від зарубіжних постачальників струмопровідних металів та ізоляційних матеріалів, які продають її виключно у валюті. Тому ПАТ «Одескабель» доцільно частково переорієнтуватися на використання металів (міді та алюмінію), а також ізоляції українського виробництва.

Вважаємо, що для того, щоб зменшити витрати на закупівлю міді ПАТ «Одескабель» слід співпрацювати з ТОВ «ТД Арсенал-Україна» (м. Дніпро). Це підприємство – один із активних учасників кольорової металургії національної економіки. Переробляючи мідний брухт і відходи, які ніколи б не могли бути використані в повсякденному житті або виробництві, підприємство перетворює їх в чисту мідь. За час роботи заводу обсяги переробки вторинної сировини неухильно нарощуються. ТОВ «ТД Арсенал-Україна» оснащено сучасним

європейським обладнанням, що дозволяє бути впевненими і в стабільності виробництва, і в якості готової продукції.

З асортименту продукції ТОВ «ТД Арсенал-Україна» для ПАТ «Одескабель» доцільно рекомендувати для закупівлі в якості сировини мідну катанку та мідний профіль (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Види мідної сировини, які рекомендовано закуповувати

ПАТ «Одескабель» в ТОВ «ТД Арсенал-Україна»

Назва	Характеристика
Мідна катанка	Катанка виробляється на обладнанні UPCAST (Outokumpu) з катодів власного виробництва марки M00K (вміст міді 99,99%). Катанка відповідає вимогам стандарту ДСТУ EN 1977: 2009 для катодного міді марки Cu-ETP1. Стандартними діаметрами катанки є 8 мм, 12,5 мм, 16 мм, 20 мм. Завдяки мінімальному вмісту домішок і сторонніх включень гарантується висока електропровідність катанки і проводів, отримуваних з неї (не менше 101% за шкалою% IACS). Відсутність кисневих включень в катанці дозволяє досягати високої технологічності, волочіння можливо з діаметра 8,0 мм аж до діаметра 0,15 мм і менше. Лита структура катанки дозволяє досягати високотехнологічної переробки на установках екструзії. Для оберігання від окислення катанка покривається спеціальним захисним покриттям (за винятком катанки 12,5 мм), що не впливає на її технологічність, є нейтральним по відношенню до охолоджуючих і змащуючих рідин, які використовуються під час волочіння. Бухти готової мідної катанки масою від 2000 до 3500 кг укладаються на дерев'яні піддони, перев'язуються сталеву пакувальною стрічкою з антикорозійним покриттям. Від впливу зовнішніх умов бухта додатково захищається поліетиленовою плівкою.
Мідний профіль м'який	Мідна електротехнічна шина і дріт, використовуються для виготовлення шинних складань, розподільних пристроїв, шинопроводів, роторних і статорних обмоток електродвигунів і генераторів, обмоток трансформаторів. Площа поперечного перерізу виробів - від 10 до 1200 квадратних міліметрів. ТОВ «КЗМО» виробляє мідні цільні профілі (шини) з безкисневої міді марок Cu-ETP-1; Cu-OF. Вся продукція випускається в м'якому стані згідно ГОСТ 434-78 "Дріт прямокутного перетину і шини мідні для електротехнічних цілей" та відповідно до ДСТУ EN 13601: 2010 "Пруток, шина та дріт мідні загального електротехнічного призначення".

Джерело: складено автором за даними [38]

В свою чергу алюмінієву сировину ПАТ «Одескабель» рекомендовано закуповувати в українській компанії ТОВ «Укртрубопрокат». Це одна з

провідних металоторговельних компаній України. ТОВ «Укртрубопрокат» пропонує алюмінієвий прокат в широкому асортименті: підприємство реалізує якісні вироби з ливарних і деформованих алюмінієвих сплавів, якими може зацікавитися ПАТ «Одескабель», оскільки ціна на продукцію є максимально доступною на сьогоднішній день.

З асортименту продукції ТОВ «Укртрубопрокат» для ПАТ «Одескабель» доцільно рекомендувати для закупівлі в якості сировини - алюмінієвий дріт круглий (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Види алюмінієвої сировини, які рекомендовано закуповувати
ПАТ «Одескабель» в ТОВ «Укртрубопрокат»

Назва	Характеристика
Алюмінієвий дріт (катанка) діаметром від 1,5 мм до 6 мм.	Компанія реалізує алюмінієвий дріт оптом від 100 кг., м'яку і тверду марки А5М і А5Т діаметром від 1,5 мм до 6 мм. Алюмінієвий дріт має дуже широку область застосування. Він використовується при виготовленні електропровідних мереж, проводів, кабелів. Алюмінієва дріт – це довгомірний виріб з металу, яке має дуже мале відношення свого поперечного перерізу до довжини. Алюмінієвий дріт може виготовлятися як з чистого алюмінію, так і з його сплавів з іншими металами. Чистий алюміній найчастіше використовується для виготовлення електричної проводки. Важливий напрямок застосування алюмінієвого дроту – зварювальні роботи. Висока електропровідність алюмінію і його легкість дозволили алюмінієвому дроту зайняти одне з лідируючих місць у виробництві електротранспортних тросів, наземних струмопровідних мереж, різних силових кабелів. Основними перевагами дроту з алюмінію є: висока міцність, невелика вага, довговічність експлуатації, пластичність, легкість у застосуванні. Алюмінієвий дріт здатний витримати тривалі контакти з вологістю, він володіє теплопровідністю та електропровідністю.
Алюмінієвий дріт (катанка) діаметром 8 мм	Алюмінієвий дріт 8 мм використовується в якості струмовідводу від блискавкоприймачів до контуру заземлення та блискавковловлюючої сітки при організації системи блискавкозахисту приватного житлового будинку, комерційного або виробничого об'єкту. Гарячекатаний дріт Ø 8 мм істотно мінімізує ризики ураження електричним струмом, який утворився від розряду іскри блискавки. Крім того, катанка алюмінієва 8 мм може використовуватися для господарсько-побутових, будівельних або промислових цілей. Її застосовують для виготовлення кабельно-провідникової продукції, специфічних деталей, монтажу електричних мереж, в будівництві, автомобільній, харчовій та переробній промисловості. Також дуже часто алюмінієвий дріт використовують при зварюванні та відновленні виробів з алюмінію.

Джерело: складено автором за даними [39]

Незважаючи на те, що ізоляційні матеріали мають незначний відсоток у собівартості кабельно-провідникової продукції ПАТ «Одескабель», від цих матеріалів залежить надійність кабельних ліній. На даний момент в якості ізоляції кабельно-провідникової продукції можна використовувати такі матеріали, як полівінілхлорид (ПВХ); зшитий поліетилен (ЗПЕ); гуму; фторопласт; просочений папір.

ПАТ «Одескабель» при виробництві продукції в основному використовує полівінілхлорид. Полівінілхлоридна ізоляція здатна забезпечити поєднання необхідної гнучкості, міцності, безпеки та невисокої собівартості, що й лежить у основі її популярності. ПВХ-пластикат також має гарну стійкість до потрапляння сонячних променів при тривалій експлуатації та нормальну стійкість до більшості факторів мікроклімату приміщень.

Даний вид полімеру може бути отриманий шляхом внесення різних добавок у базову речовину – полівінілхлорид, що дозволяє отримати матеріали, розраховані на різні умови роботи. ПВХ, для простоти званий також вінілом, утворюється при температурі близько 40-50°C: у результаті полімеризації хлористого вінілу у воді під надлишковим тиском виходить базисна компонента ізоляції. Виробляється матеріал, як і більшість подібних речовин, у вигляді гранул, які підлягають подальшій переробці – розплавленню та формуванню.

Даний вид матеріалу ПАТ «Одескабель» на 100% придбає за кордоном. Тому, вважаємо за доцільне рекомендувати підприємству закуповувати полівінілхлорид у відомого українського виробника ТОВ «Карпатнафтохім». Його продукція за якістю не уступає зарубіжним аналогам. Для ПАТ «Одескабель» це дасть змогу заощадити 10-15% вартості цього матеріалу.

ПАТ «Одескабель» для виробничих потреб оптимальним буде використання полівінілхлориду суспензійного марки KSF-70. Це полімер у зваженому стані високої пористості зі значенням $K=70$ для гнучкої продукції, наприклад, пластифікованої плівки профілів, ізоляції для кабелі. Технічна характеристика цього матеріалу представлена в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Характеристика полівінілхлориду суспензійного марки KSF-70, який рекомендовано закуповувати ПАТ «Одескабель» в ТОВ «Карпатнафтохім»

№	Параметри	Метод вимірювання	Норма
1	Кількість кольорових частинок, шт./250 гр., не більше	Vinnolit J/11	20
2	Значення "До"	ISO1628-2	69-71
3	Насипна щільність, г/дм.куб.	ISO60	450-530
4	Залишок після просіювання на ситі	ISO60	
	- 250 мкм, %, не більше		1
	- 63 мкм, %, не менше		95
5	Сипучість, с, не більше (/150г.)	ISO6186	35
6	Маса поглиненої пластифікатора, р. на 100г. полівінілхлориду	ISO4608	29-35
7	Термостабільність плівки при 160 ° С, хв, не більше	Vinnolit J/36	40
8	Масова частина води та легких речовин, %, не більше	ISO1296	0,3
9	Масова частина вінілхлориду, ррт, не більше	ISO6401	1

Джерело: складено автором за даними [37]

Сьогодні також існує велика залежність ПАТ «Одескабель» від постачальників ізоляційних матеріалів для кабельної продукції напругою 110-330 кВ. Говорячи про ізоляційні матеріали, не можна забувати й про матеріали для накладання оболонки, поліетилен низького тиску і безгалогенні композиції, до яких пред'являються високі вимоги щодо фізико-механічних властивостей, впливу зовнішніх факторів навколишнього середовища, пожежобезпечних якостей. Відповідно ПАТ «Одескабель» доцільно розглянути в майбутньому можливість власного виробництва вказаних ізоляційних матеріалів.

Захід другий щодо зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» – це створення посади «контролер витрат» у складі фінансового відділу підприємства.

Вважаємо, що посада «контролер витрат» на підприємстві має бути важливою ланкою в системі управління фінансами ПАТ «Одескабель». Основна мета цієї посади полягає в контролі та аналізі витрат підприємства, а також у забезпеченні ефективного використання ресурсів. Основні функції та обов'язки менеджера з контролю витратами представлені в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Посадові функції та обов'язки менеджера з контролю витратами
в ПАТ «Одескабель»

Функція	Посадові обов'язки
Контроль витрат	1. Регулярний моніторинг витрат на різних етапах виробничого процесу. 2. Перевірка обґрунтованості та доцільності витрат.
Бюджетування	1. Участь у розробці річних та квартальних бюджетів. 2. Контроль виконання бюджету, аналіз відхилень та причин перевищення витрат. 3. Прогнозування майбутніх витрат на основі поточних даних та аналізу тенденцій.
Аналіз витрат	1. Проведення детального аналізу витрат підприємства. 2. Визначення областей для потенційної економії. 3. Розробка та впровадження заходів щодо оптимізації витрат.
Формування звітності	1. Підготовка регулярних звітів про стан витрат для керівництва. 2. Підготовка аналітичних звітів щодо ефективності використання ресурсів. 3. Ведення обліку витрат у відповідності до вимог облікової політики підприємства.
Аудит і контроль	1. Проведення внутрішніх аудитів витратних операцій. 2. Перевірка відповідності витрат встановленим нормам та стандартам. 3. Виявлення та розслідування випадків неефективного або нецільового використання ресурсів.
Взаємодія з іншими підрозділами	1. Співпраця з виробничими та фінансовими відділами для збору та аналізу даних про витрати. 2. Консультації з іншими відділами щодо оптимізації витрат. 3. Підготовка рекомендацій для керівництва щодо поліпшення процесів управління витратами.
Розробка політик і процедур	1. Розробка внутрішніх політик та процедур з управління витратами. 2. Забезпечення дотримання встановлених політик та процедур всіма працівниками підприємства.
Підтримка систем обліку	1. Впровадження та підтримка систем обліку витрат. 2. Здійснення контролю за правильністю ведення обліку витрат. 3. Забезпечення своєчасного оновлення даних у системах обліку.
Навчання персоналу	1. Організація навчання співробітників щодо ефективного управління витратами. 2. Підвищення обізнаності працівників про важливість контролю витрат та методи їх оптимізації.

Джерело: складено автором

Посада «контролер витрат» є важливою для забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності управління ресурсами в ПАТ «Одескабель». Контролер витрат допомагатиме виявляти сфери для

покращення та забезпечувати дотримання фінансової дисципліни.

Отже, на даний момент часу в ПАТ «Одескабель» існує об'єктивна необхідність введення в штатний розклад підприємства посади «контролер витрат», який би об'єднав у своїй діяльності функції управління та оптимізації витрат. Цей захід повинен стати однією із стратегічних цілей підприємства.

Далі розрахуємо всі витрати, пов'язані зі створенням посади «контролер витрат» в ПАТ «Одескабель». Вони будуть включати: витрати на облаштування робочого місця комп'ютерною технікою та засобами зв'язку, а також витрати на фонд заробітної плати.

Спочатку розрахуємо витрати на облаштування робочого місця контролера витрат (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Витрати на облаштування робочого місця контролера витрат
в ПАТ «Одескабель»

Назва	Кількість, шт.	Вартість, грн.
Комп'ютер	1	24000
МФУ (принтер, сканер, ксерокс)	1	8000
Телефон	1	2400
Офісний стіл	1	8200
Офісний стілець	1	1800
Канцтовари	-	1000
Всього		45400

Джерело: складено автором

Отже, для організації робочого місця контролера витрат в ПАТ «Одескабель» мінімально необхідно: 1 потужний комп'ютер, 1 МФУ (принтер, сканер, ксерокс), телефон, офісний стіл та стілець, канцтовари тощо. Загальна сума витрат (капіталовкладень) на облаштування робочого місця контролера витрат буде становити 45,4 тис. грн.

Далі розрахуємо витрати на фонд заробітної плати контролера витрат. В табл. 3.10 визначимо річний фонд заробітної плати контролера витрат. Відзначимо, що сьогодні ставка єдиного соціального внеску в Україні становить 22%.

Таблиця 3.10

Розмір річного фонду заробітної плати контролера витрат, грн.

Працівник	Місячний оклад, грн.	Єдиний соціальний внесок, грн.	Річний фонд заробітної плати, грн.
Контролер витрат	20000	$20000 \cdot 0,22 = 4400$	$(20000 + 4400) \cdot 12 = 292800$

Джерело: розраховано автором

Отже, можна зробити висновок, що річний фонд заробітної плати контролера витрат ПАТ «Одескабель» становитиме 292,8 тис. грн.

В перший рік загальні витрати на створення контролера витрат в ПАТ «Одескабель» складуть: $45,4 + 292,8 = 338,2$ тис. грн.

В наступні роки у витрати на організацію роботи контролера витрат буде входити тільки фонд оплати праці та вартість канцтоварів. Планується, що в наступні роки з урахуванням інфляції фонд заробітної плати буде збільшуватися на 8% щороку.

3.2. Економічна ефективність розроблених заходів

З метою визначення економічних результатів запропонованих заходів необхідно порівняти понесені витрати на ці заходи з прогнозним розміром зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель». Спочатку визначимо, на скільки зменшиться собівартість продукції ПАТ «Одескабель» за умови, що підприємство частково стане закуповувати струмопровідні метали (мідь та алюміній) та ізоляційні матеріали (полівінілхлорид) в українських виробників.

Планується, що в плановому році: 12% міді ПАТ «Одескабель» буде закуповувати в ТОВ «ТД Арсенал-Україна», 15% алюмінію – в ТОВ «Укртрубопрокат», і 50% полівінілхлориду – у ТОВ «Карпатнафтохім». При цьому, ціна (з врахуванням транспортних витрат) міді буде на 18% нижчою, ніж у теперішніх постачальників, ціна алюмінію – на 16% нижчою, а ціна ізоляційних матеріалів – на 24% нижчою. Розрахунок економії матеріальних витрат проведемо в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Розрахунок економії матеріальних витрат ПАТ «Одескабель» у разі їх
часткової закупівлі в інших постачальників

Матеріал	Матеріальні витрати (базовий рік), тис. грн.	Обсяг закупівлі в нових постачальників		Економія матеріальних витрат		Матеріальні витрати (плановий рік), тис. грн.
		%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	
Мідь	911730,7	12	109407,7	18	19693,4	892037,3
Алюміній	126549,4	15	18982,4	16	3037,2	123512,2
Ізоляційні матеріали	76217,2	50	38108,6	24	9146,1	67071,2
Всього	1114497,3	-	166498,7	—	31876,6	1082620,6

Джерело: розраховано автором

Отже, можна зробити висновок, що у разі часткової закупівлі ПАТ «Одескабель» струмопровідних металів та ізоляційних матеріалів в нових постачальників підприємство зможе зекономити 31876,6 тис. грн., що приведе до зменшення рівня матеріальних витрат у плановому році (вони знизяться з 1114497,3 тис. грн. до 1082620,6 тис. грн.).

Відповідно за рахунок реалізації цих заходів повна собівартість продукції ПАТ «Одескабель» у плановому році складе:

$$1931532 - 31876,6 = 1899655,4 \text{ (тис. грн.)}.$$

Тобто за рахунок зниження матеріальних витрат, вона зменшиться на:

$$31876,6 / 1931532 * 100\% = 1,65\%.$$

В свою чергу, створення в ПАТ «Одескабель» посади «контролер витрат» підвищить ефективність управління витратами на підприємстві, результатом чого стане економія витрат. Планується, що наслідком цього буде зменшення (у порівнянні з базовим роком):

- 1) собівартості реалізованої продукції – на 2,1%;
- 2) адміністративних витрат на – 1,5%;
- 3) витрат на збут – на 1,3%;
- 4) інших операційних витрат – на 1,6%;
- 5) фінансових витрат – на 1,4%;
- 6) інших витрат – на 1,9%.

Розрахуємо загальну суму економії сукупних витрат (повної собівартості) ПАТ «Одескабель» у плановому році в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Економія витрат ПАТ «Одескабель» за рахунок створення посади
«контролер витрат»

Показник	Базовий рік	% зниження	Плановий рік	Економія, тис. грн.
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1518636	2,1	1486744,6	31891,4
Адміністративні витрати	140147	1,5	138044,8	2102,2
Витрати на збут	101747	1,3	100424,3	1322,7
Інші операційні витрати	67912	1,6	66825,4	1086,6
Фінансові витрати	85368	1,4	84172,8	1195,2
Інші витрати	17722	1,9	17385,3	336,7
Разом	1931532	–	1893597,3	37934,7

Джерело: розраховано автором

Отже, за рахунок створення посади «контролер витрат» підприємство в плановому році зможе знизити повну собівартість на 37934,7 тис. грн.

Відповідно за рахунок реалізації цього заходу повна собівартість продукції ПАТ «Одескабель» у плановому році складе 1893597,3 тис. грн.

Тобто, за рахунок створення посади «контролер витрат» вона зменшиться на: $37934,7 / 1931532 * 100\% = 1,97\%$.

Далі визначимо розмір економічного ефекту (зниження собівартості) у табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Економічний ефект

Захід	Економія витрат, тис. грн.	Додаткові витрати, тис. грн.	Зниження собівартості	
			Тис. грн.	%
Закупівля сировини та матеріалів у нових постачальників	31876,6	0	31876,6	1,65
Створення посади «контролер витрат»	37934,7	338,2	37596,5	1,95
Всього	69811,3	338,2	69473,1	3,60

Джерело: розраховано автором

Зміна розміру повної собівартості після впровадження розроблених заходів представлена на рис. 3.3.

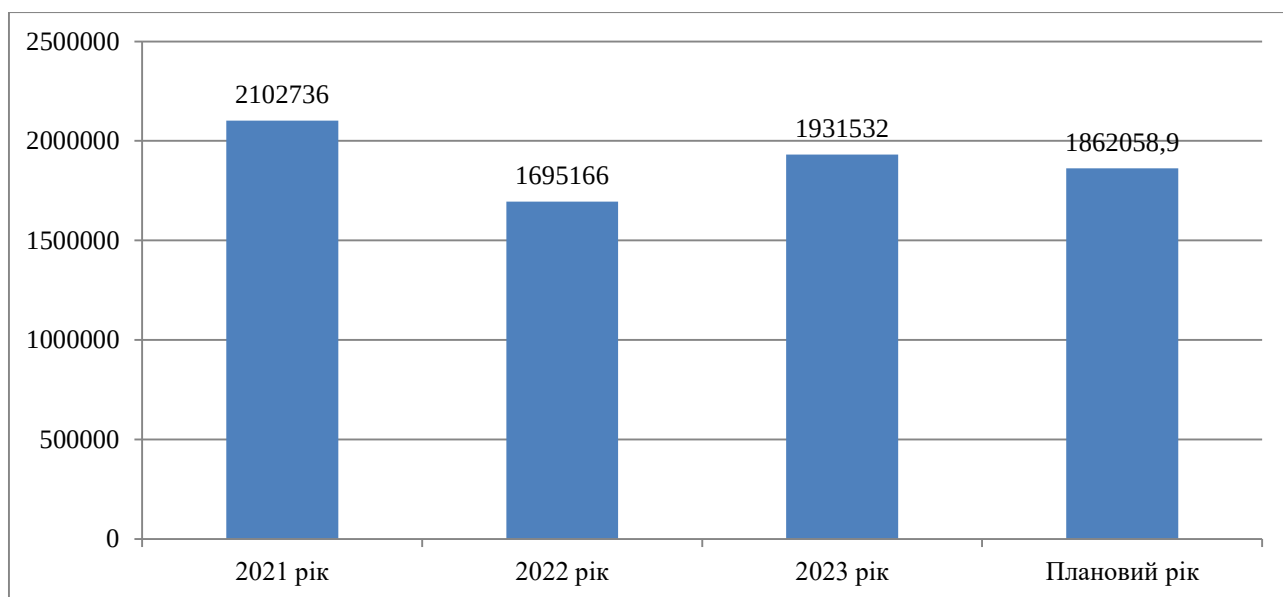

Рис. 3.3. Зміна розміру повної собівартості ПАТ «Одескабель» після впровадження розроблених заходів, тис. грн.

Отже, за рахунок практичного впровадження розроблених заходів, а саме закупівлі ПАТ «Одескабель» сировини та матеріалів у нових постачальників та створенні нової посади «контролер витрат» у плановому році на підприємстві повна собівартість виготовлення та реалізації кабельно-провідникової продукції зменшиться на 69473,1 тис. грн., або на 3,6% у порівнянні з базовим 2023 роком.

Таким чином, можна стверджувати, що розроблені заходи зі зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» є ефективними, а значить їх доцільно впроваджувати в практичну діяльність ПАТ «Одескабель».

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок, можна зробити наступні висновки.

1. Собівартість продукції – це грошовий вираз сукупності витрат підприємства, пов'язаних із виробництвом і реалізацією продукції. Собівартість продукції виступає якісним показником, в якому концентровано відображаються результати господарської діяльності підприємства, її досягнення та наявні резерви. Собівартість продукції класифікується за різними ознаками: за складом витрат (технологічна, виробнича, маржинальна, заводська); за ступенем узагальнення даних (повна, індивідуальна, середньогалузева); за часом (планова, фактична); за складом продукції (товарної, валової та реалізованої продукції) тощо. Основними функціями собівартості продукції є: оціночна, контрольна, ціноутворююча, прогностична, аналітична, мотиваційна та інформаційна.

2. Формування собівартості продукції – це процес визначення сукупних витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції. Управління формуванням собівартості продукції підприємства передбачає складання кошторису витрат – документа, який містить детальний перелік і оцінку всіх витрат, необхідних для здійснення виробництва продукції. Для визначення собівартості окремих видів продукції витрати групують за статтями калькуляції. Калькулювання собівартості продукції можна здійснювати різними методами: методом повної собівартості, методом змінних витрат, методом нормативної собівартості, методом процесного або позамовного калькулювання.

3. До основних шляхів зниження собівартості продукції підприємства можна віднести: оптимізацію виробничих процесів, зниження витрат на матеріали та сировину, підвищення продуктивності праці, більш ефективне використання ресурсів, зниження витрат на утримання обладнання, удосконалення управлінських процесів; зниження витрат на збут та логістику; оптимізація кредитного портфеля та умов фінансування; поліпшення якості.

4. ПАТ «Одескабель» – це відоме одеське промислове підприємство, яке займається виробництвом різноманітної кабельно-провідникової продукції. Сучасне технологічне обладнання, потужна випробувальна база ПАТ «Одескабель» забезпечують випуск якісних та надійних кабелів із різними видами ізоляції. Продукція ПАТ «Одескабель» враховує потреби практично всіх галузей господарства: енергетики, оборонного комплексу, транспорту, машинобудування, будівельної індустрії тощо. Організаційну структуру ПАТ «Одескабель» можна віднести до лінійно-функціонального типу. Вона цілком відповідає сфері діяльності підприємства та його розміру.

5. Проведена оцінка фінансово-економічних показників господарської діяльності ПАТ «Одескабель» свідчить про скорочення обсягів господарювання підприємства протягом 2021-2023 років. На даний момент часу ПАТ «Одескабель» є недостатньо ліквідним та неплатоспроможним, при цьому всі показники ліквідності підприємства в динаміці скорочуються. Також ПАТ «Одескабель» є фінансово нестійким підприємством. В динаміці відбулося скорочення всіх видів прибутку підприємства в 2022-2023 роках. На кінець 2023 року ПАТ «Одескабель» отримало чистий збиток у розмірі 42951 тис. грн. Отже, можна стверджувати, що тільки в 2021 році ПАТ «Одескабель» здійснювало ефективну господарську діяльність, в 2022-2023 роках підприємство ввійшло в зону збитковості.

6. В цілому за 2021-2023 роки повна собівартість виготовленої та реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» зменшилася на 171204 тис. грн. (8,14%). Більшим чином це відбулося за рахунок зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 204584 тис. грн. (11,87%). Найбільшу питому вагу в структурі сукупних витрат ПАТ «Одескабель» займає собівартість продукції. При цьому в динаміці вона зменшилася з 81,95% у 2021 році до 78,62% у 2023 році. В свою чергу, операційні витрати ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки зменшилися на 199980 тис. грн. (9,46%). Найбільшу частку в загальному обсязі операційних витрат (більше 70%) займають витрати на закупівлю матеріалів. Частка собівартості реалізованої

продукції ПАТ «Одескабель» в загальних доходах підприємства достатньо висока та має динаміку до збільшення. Витрати ПАТ «Одескабель» на 1 гривню реалізованої продукції за 2021-2023 роки майже не змінилася.

7. Висока частка собівартості реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» в загальних доходах підприємства та її збільшення в 2023 році, а також погана організація управління витратами на підприємстві, вимагають розробки заходів зі зниження собівартості продукції. До таких заходів слід віднести: зниження витрат на закупівлю сировини та матеріали за рахунок зміни їх постачальників, а також створення на підприємстві посади «контролер витрат» у складі фінансового відділу. Перспективним напрямом зниження собівартості кабельно-провідникової продукції ПАТ «Одескабель» є зменшення залежності підприємства від наявних постачальників сировини та матеріалів. Щоб зменшити витрати на їх закупівлю ПАТ «Одескабель» слід співпрацювати з новими постачальниками: ТОВ «ТД Арсенал-Україна» (виробник мідної катанки та мідного профілю), ТОВ «Укртрубопрокат» (виробник алюмінієвої катанки) та ТОВ «Карпатнафтохім» (виробник полівінілхлориду). Також, на даний момент часу в ПАТ «Одескабель» існує об'єктивна необхідність введення в штатний розклад підприємства посади «контролер витрат», який би об'єднав у своїй діяльності функції управління та оптимізації витрат. Основна мета цієї посади полягає в контролі та аналізі витрат підприємства, а також у забезпеченні ефективного використання наявних ресурсів.

8. Проведені розрахунки показали, що у разі часткової закупівлі ПАТ «Одескабель» струмопровідних металів та ізоляційних матеріалів в нових постачальників підприємство зможе зекономити 31,87 млн. грн., що приведе до зменшення собівартості продукції у плановому році на 1,65%. В свою чергу, створення в ПАТ «Одескабель» посади «контролер витрат» підвищить ефективність управління витратами на підприємстві, результатом чого стане зниження собівартості продукції на 37,6 млн. грн. (1,95%). Розроблені заходи зі зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» є ефективними, а значить їх доцільно впроваджувати в практичну діяльність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова О. Є., Гринь В. П. Удосконалення обліку витрат виробництва та формування собівартості продукції. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. Вип. 5. С. 48-53.
2. Андрієнко М. М., Давидюк В. Є. Економічні аспекти вдосконалення класифікації витрат підприємства за економічними елементами. *Бізнес-навігатор*. 2021. Вип. 2. С. 45-50.
3. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2022. 480 с.
4. Бондаренко Н. М., Устименко А. К. Собівартість продукції: економічна сутність та її види. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 11(2). С. 51-54.
5. Брагіна О. С., Бугенко С. І., Павлусь М. Г. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 261-266.
6. Брушницька О. В. Еволюція поглядів на собівартість продукції в бухгалтерському обліку. *Вісник студентського наукового товариства*. 2019. №11. С. 54-59.
7. Ватченко О. Б., Шаранов Р. С. Використання моделей оцінки ймовірності банкрутства на підприємствах України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 17. С. 132-138.
8. Гелеверя Є. М., Чудна А. О. Моделювання й оптимізація собівартості продукції підприємницької структури. *Бізнес Інформ*. 2021. № 11. С. 154-161.
9. Голомб В. В., Дзюба Т. О. Планування та економічне обґрунтування шляхів зниження собівартості продукції. *Інфраструктура ринку*. 2016. Вип. 2. С. 140-143.
10. Грещак М. Г., Гордієнко В. М., Коцюба О. С. Управління витратами: Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 264 с.
11. Гриб С. В. Окремі аспекти класифікації витрат підприємств. *Науковий вісник*

- Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 22(1). С. 93-97.
12. Гришук Г. В. Облік витрат і контроль собівартості продукції рослинництва. Дисертація доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Київ, 2023. 230 с.
  13. Гулик Т. В., Міхєєва А. М. Зниження собівартості продукції як чинник підвищення ефективності роботи підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Вип. 40. С. 69-74.
  14. Денисенко М. П., Іовенко М. І. Оцінка резервів зниження собівартості продукції на підприємстві. *International scientific journal*. 2015. № 8. С. 107-110.
  15. Денчук П. Н., Задорожний З. В., Крупка Я. Д. Фінансовий облік: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 482 с.
  16. Дідик А. З. Калькулювання собівартості продукції на хлібопекарських підприємствах України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2021. Т. 31. № 4. С. 104-108.
  17. Дуляба Н. І., Ільницька Т. А. Сутність, роль та значення показника собівартості продукції в управлінні виробництвом. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Вип. 23.16. С. 217-222.
  18. Заговора А. С. Роль та місце управління витрат і собівартості в регулюванні економічних відносин сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2020. Вип. 11. С. 82-84.
  19. Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
  20. Козаченко А. Ю., Чудак Л. А. Методичні підходи до обліку витрат і калькулювання собівартості продукції аграрних підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 133-140.
  21. Костакова Л. Д. Систематизація методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 4(2). С. 36-38.
  22. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Зайченко Р. А. Підвищення прибутку з

- метою забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2022. № 1. С. 287-293.
23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 14.05.2024 р).
24. Огляд кабельно-провідникової промисловості держави-членів Євразійського союзу за 2014-2021 рр. URL: <https://eec.eaeunion.org/upload/iblock/d11/OBZOR-KPP-EAES-2021-1.0.pdf>
25. Омецінська І. В. Особливості формування повної собівартості продукції (робіт, послуг) в управлінському обліку для цілей ціноутворення. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2018. Вип. 4. С. 120-133.
26. Онищенко О. В., Куренна О. О., Крикуненко А. С. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 25(2). С. 153-157.
27. ПАТ «Одескабель»: інформація про підприємство. URL: <https://opendatabot.ua/c/05758730> (дата звернення: 12.05.2024)
28. ПАТ «Одескабель»: інформація про підприємство. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/05758730/ (дата звернення: 12.05.2024)
29. ПАТ «Одескабель»: офіційний сайт. URL: <https://odeskabel.com> (дата звернення: 08.05.2024).
30. Перерва П. Г. Економіка підприємства: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 691 с.
31. Петренко М. І., Іванюта П. В., Кашпрук Ю. А. Роль процесів бюджетування в обчисленні собівартості виробництва продукції. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 2-2. С. 38-46.
32. Рибаківа Л. П., Симочко М. І., Югас Е. Ф. Класифікація витрат

- підприємства на освоєння нової продукції. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 9. С. 75-80.
33. Романченко Н. В., Кожемякіна Т. В., Пічик К. В. Економіка підприємства: Навчальний посібник. Київ: НаУКМА, 2018. 343 с.
34. Севастьянов Р. В., Лиходід І. О. Підвищення технічного рівня виробництва як один із шляхів зниження собівартості продукції на промисловому підприємстві. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 4. С. 108-111.
35. Сиротинська А. П., Позняковська Н. М., Міклуха О. Л. Практичні аспекти використання інформаційної системи для визначення собівартості продукції (робіт, послуг). *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 33. С. 233-237.
36. Ткаченко А. М. Основні підходи до класифікації виробничих витрат підприємства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2020. Вип. 41. С. 234-241.
37. ТОВ «Карпатнафтохім»: офіційний сайт. URL: <http://www.knh.com.ua> (дата звернення: 28.04.2024)
38. ТОВ «ТД Арсенал-Україна»: офіційний сайт. URL: <https://arsenal-ooo.com.ua> (дата звернення: 28.04.2024)
39. ТОВ «Укртрубопрокат»: офіційний сайт. URL: <https://ukrtruboprokat.com.ua/> (дата звернення: 28.04.2024)
40. Тополенко Н. М., Гетьман А. А. Актуальні питання зниження витрат на формування собівартості продукції та послуг. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Вип. 46. С. 38-45.
41. Череп О. Г., Момот І. Д. Собівартість промислової продукції. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2018. № 1. С. 87-93.
42. Яременко Л. М., Малишко Д. О., Роженко А. П. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. *Агросвіт*. 2023. № 3-4. С. 124-133.